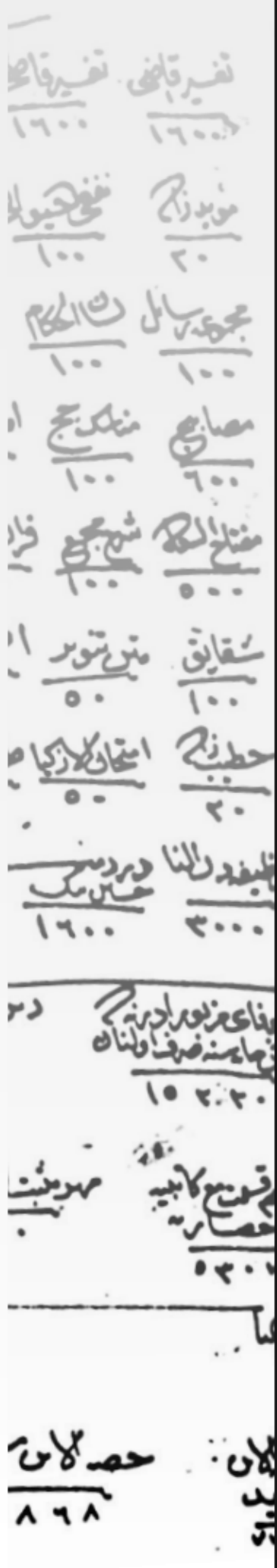

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ ΤΟΥΡΚΟΛΟΓΙΑΣ

Ο ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ
ΟΘΩΜΑΝΙΚΟ ΧΑΝΔΑΚΑ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΙΧΑ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ
1692 - 1693

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΤΣΑΡΑ
ΡΕΘΥΜΝΟ 2016

کتابخانه

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	σελ 2-3
1. Η διαμόρφωση των κληρονομικών εγγράφων.....	σελ 4-6
2. Η διάταξη των κληρονομικών απογραφών.....	σελ 6-9
3. Τα τέλη στις κληρονομικές απογραφές.....	σελ 10-11
4. Τα ευρήματα από τις κληρονομικές απογραφές του 7 ^{ου} Κώδικα	
➤ Ακίνητη περιουσία.....	σελ 12-16
➤ Οικιακός εξοπλισμός – Μαγειρική.....	σελ 17-20
➤ Ενδύματα – Κοσμήματα και είδη πολυτελείας.....	σελ 20-22
➤ Όπλα.....	σελ 22
➤ Ζώα.....	σελ 22-24
Συμπεράσματα.....	σελ 25-27
Μεταγραφές των κληρονομικών εγγράφων του 7 ^{ου} Κώδικα.....	σελ 28-91
Γλωσσάρι.....	σελ 92-101
Βιβλιογραφία.....	σελ 102-103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά τη σημασία και τις αξίες που είχαν διάφορα αντικείμενα καθημερινής χρήσης στον Χάνδακα γύρω στο 1700. Η έρευνα έγινε στο σύνολο του ανέκδοτου 7^{ου} κώδικα του Ιεροδικείου του Χάνδακα, στον οποίο εντοπίστηκαν συνολικά είκοσι καταγραφές κληρονομιάς (*tereke defterleri*) που χρονολογούνται στα έτη Εγίρας 1104-1105 (1692-1693). Οι καταγραφές αποτελούν το σύνολο για τα παραπάνω έτη, αλλά βέβαια δεν αποτελούν το σύνολο των κληρονομιών.

Στα κατάστιχα δεν καταχωρίζονταν όλες οι κληρονομίες, αλλά μόνο μερικές. Σε περιπτώσεις που δεν εμπλέκονται παιδιά ή άνθρωποι που αγνοείται η τύχη τους, οι κληρονόμοι μπορούσαν να μοιράσουν την κληρονομιά χωρίς να προσφύγουν στον Καδή, συνεπώς δεν γινόταν η καταγραφή της κληρονομιάς τους.¹ Γενικότερα, στις κληρονομικές απογραφές βρίσκουμε συχνά στοιχεία για εύπορους ανθρώπους, παραδείγματος χάρη εμπόρους, οι οποίοι ήταν πιθανό να έχουν σημαντικές περιουσίες, παρά για φτωχούς ή γυναίκες.² Όταν η περιουσία του θανόντα ήταν μικρή, ήταν προς όφελος των κληρονόμων να μην καταφύγουν στον Καδή, διότι έτσι απέφευγαν την περαιτέρω μείωση των απολαβών λόγω της καταβολής τελών στο δικαστήριο.³ Αυτό σημαίνει ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό του συνόλου των περιπτώσεων κληρονομιών καταγραφόταν. Εντούτοις, αποτελούν ενδεικτικά στοιχεία για το ερώτημα που θέτουμε σε αυτή την εργασία, σχετικά με τα αντικείμενα καθημερινής χρήσης και τα περιουσιακά στοιχεία.

Στις κληρονομικές απογραφές βρίσκουμε πληροφορίες σχετικά με τις κοινωνικές, πολιτιστικές και οικογενειακές δομές στα χρόνια των Οθωμανών, καθώς

---

¹ Suraiya Faroqhi, *Approaching Ottoman history: an introduction to the sources*, Κέμπριτζ 1999, σ. 57.

² Ο.π.

³ Ο.π.

επίσης στοιχεία για τη δημογραφική δομή της οθωμανικής κοινωνίας. Πέρα από αυτό όμως, οι πληροφορίες που βρίσκουμε στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν στοιχεία των περιουσιών: σπίτια, αμπέλια, μύλους, κήπους, κελάρια με αντικείμενα καθημερινής χρήσης, κάθε είδους ενδύματα, είδη οικιακής χρήσης, έπιπλα και σκεύη που χρησιμοποιούσε όσο ζούσε ο νεκρός. Επιπλέον, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν λεπτομερώς την ποσότητα των δημητριακών που σπέρνονταν στα χωράφια ή βρίσκονταν στις αποθήκες και ποια είδη ζώων χρησιμοποιούσαν για τις γεωργικές τους εργασίες οι χωρικοί. Στις κληρονομικές απογραφές βρίσκουμε επίσης αναλυτικά τα χρέη που είχε ο θανών, αλλά και το συνολικό ποσό που διέθετε σε μετρητά.⁴

Στα κληρονομικά έγγραφα είναι καταγεγραμμένη η πραγματική ή η εκτιμώμενη αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων δίνοντάς μας έτσι μια απόδειξη της χρηματικής αξίας των αντικειμένων που χρησιμοποιούνταν, αλλά και στοιχεία για τις τιμές εκείνης της περιόδου στο Χάνδακα. Ο υλικός πολιτισμός αποτελεί κομμάτι της ταυτότητας των εμπλεκόμενων ατόμων, επομένως τα αντικείμενα αυτά αντανακλούν την ατομική και συλλογική ζωή στον οθωμανικό Χάνδακα.

Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι τα ευρήματα από τα κληρονομικά έγγραφα θέτουν κάποιους περιορισμούς σχετικά με το δείγμα που διαθέτουμε. Συγκεκριμένα:

- Οι νεκροί δεν μπορούν να αντιπροσωπεύσουν το σύνολο του πληθυσμού, αφού το βιοτικό επίπεδο ποικίλλει ανάλογα με τον πλούτο.
- Οι ηλικιωμένοι είναι πιθανώς περισσότεροι σε αυτές τις πηγές.
- Οι φτωχοί είναι οι λιγότεροι, αφού δεν είχαν μεγάλη περιουσία και οι κληρονόμοι προτιμούσαν να την μοιράζουν χωρίς να καταφεύγουν στο δικαστήριο.
- Ο τρόπος απόκτησης και χρήσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων στο πλαίσιο της καθημερινότητας είναι άγνωστος.
- Τα αναλώσιμα είδη δεν καταγράφονται.⁵

---

⁴ Ο.π., σ. 56-57.

⁵ Eminegül Karababa, "Investigating early modern Ottoman consumer culture in the light of Bursa probate inventories", *Economic History Review*, 65, 1 (2012), σ. 195.

1. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Ο όρος “tereke” (κληρονομιά) χρησιμοποιείται για τις κληρονομικές απογραφές και την περιουσία που αφήνει ο νεκρός. Στο ισλαμικό κληρονομικό δίκαιο νόμιμοι κληρονόμοι θεωρούνται αυτοί που συνδέονται με τον θανόντα με συγγένεια αίματος ή αγχιστεία ή με πνευματική/τελετουργική σχέση. Η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων ενός ατόμου σε πρόσωπα της επιλογής του, νόμιμους κληρονόμους ή μη, καθώς και σε κοινωφελή ιδρύματα μπορεί να γίνει μέσω διαθήκης, υπό τον όρο να μην υπερβαίνουν το 1/3 της συνολικής του περιουσίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη μεταβίβαση της περιουσίας μετά θάνατο είναι να ανήκει αυτή στην πλήρη κυριότητα του θανόντος ή του κληροδότη αντίστοιχα.⁶

Παράλληλα με τις διοικητικές και δικαστικές λειτουργίες που είχε ο Καδής, καθήκον του ήταν επίσης να εφαρμόζει το κληρονομικό δίκαιο. Σε αυτόν μπορούσαν να προσφύγουν όλοι οι κάτοικοι της αυτοκρατορίας ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους. Παρ’ όλο που οι χριστιανοί ή οι εβραίοι είχαν το δικαίωμα να διευθετήσουν τις κληρονομικές τους υποθέσεις σύμφωνα με τους δικούς τους θρησκευτικούς και κοινωνικούς κανόνες, αρκετοί προσέφευγαν στο ισλαμικό κληρονομικό δίκαιο.⁷

Η προσφυγή των κληρονόμων στο ιεροδικείο για τη διανομή των περιουσιακών στοιχείων του θανόντος δεν ήταν υποχρεωτική, παρά μόνο στην περίπτωση που υπήρχε ανήλικος ή απών κληρονόμος.⁸ Οι Kassam, οι οποίοι ήταν αξιωματούχοι και ενεργούσαν υπό τις διαταγές του Καδή, κατέγραφαν αναλυτικά την κινητή και ακίνητη περιουσία του θανόντος και την εκτιμώμενη αξία των αντικειμένων, παρακρατούσαν τις υποχρεωτικές δαπάνες, δηλαδή τα χρέη, τα έξοδα της κηδείας, τα

---

⁶ Ελένη Καραντζίκου - Πηνελόπη Φωτεινού, *Ιεροδικείο Ηρακλείου, Τρίτος Κώδικας (1669-1673 και 1750-1767)*, επιμ. Ελισάβετ Ζαχαριάδου, Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2003, σ. νσ’.

⁷ Ο.π., σ. νε’.

⁸ Ο.π., σ. νη’.

κληροδοτήματα του θανόντος και στη συνέχεια διένεμαν το μερίδιο της καθαρής περιουσίας στους νόμιμους δικαιούχους.⁹

Ο όρος “kassam” προέρχεται από τη λέξη *kismet* που σημαίνει αυτό που κατανέμεται, διαχωρίζεται σε τμήματα, διαιρείται.¹⁰ Οι αξιωματούχοι *Kassam* επιλέγονταν μεταξύ των ατόμων που γνωρίζουν τη δουλειά της κατανομής της περιουσίας, και φρόντιζαν πάντα να είναι άτομα αξιόπιστα και δίκαια. Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία οι *Kassam* και το *Kassamlık* αποτελείτο από δύο θεσμικά όργανα. Εφόσον ο λαός χωριζόταν σε δύο κατηγορίες, τους ασκερί και τους ραγιάδες, έτσι και το *Kassamlık* αποτελείτο από δύο ξεχωριστά όργανα, τους στρατιωτικούς (*askerî kassâm*) και τους αστικούς *Kassam* (*beledî kassâm*).¹¹ Οι στρατιωτικοί *Kassam* ήταν αυτοί που διένεμαν την περιουσία των θανόντων της στρατιωτικής τάξης εξ ονόματος του Καζασκέρη, ενώ οι αστικοί *Kassam* ήταν εκείνοι που διένεμαν την περιουσία του λαού εξ ονόματος του Καδή της εκάστοτε επαρχίας ή του σαντζακιού.¹² Από τις περιπτώσεις που εξετάστηκαν στον 7^ο Κώδικα του Ιεροδικείου του Χάνδακα, δεν προκύπτει πουθενά η παρουσία *Kassam* στην διανομή της κληρονομιάς.

Τα έγγραφα, στα οποία γινόταν η καταγραφή της περιουσίας των θανόντων από τους Καδήδες, ονομάζονταν “*Tereke Defterleri*” (κληρονομικές απογραφές), αν και υπήρχαν διαφοροποιήσεις στην ονομασία τους ανάλογα την περιοχή. Μπορεί να αναφέρονται και ως “*Muhalefet Defterleri*” ή “*Metrukât Defterleri*”.¹³

---

⁹ Sezgin Demircioglu, 615 Numaralı İstanbul Askerî Kassâm Defterinin Degerlendirilmesi (H.1205-1206 / M.1790-1791), İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans tezi, İstanbul 1999, σ. 7.

¹⁰ M. Zeki Pakalın, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, İstanbul 1993, σ. 209.

¹¹ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer'îye Sicili*, Edirne 2006, σ. 14-15

¹² Ahmet Fevzi Zengin, *4/446 Numaralı Ser'îye Siciline Göre Üsküdar'da Ekonomik ve Sosyal Hayat*, Marmara Üni. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans tezi, İstanbul 1998, σ. 21.

¹³ Ö. L. Barkan, “Edirne askerî kassâmına ait tereke defterleri”, *Tarih Belgeleri Dergisi*, III/V-VI (Ankara 1993), σ. 1.

Κύριοι κληρονόμοι των θανόντων ήταν τα παιδιά τους, αλλά το μερίδιό τους είχε σχέση με τον αριθμό τους και με την ύπαρξη άλλων κληρονόμων.¹⁴ Η περιουσία των θανόντων που δεν είχαν αποκτήσει παιδιά, πήγαινε κατά ένα μέρος στον/στην σύζυγο και το υπόλοιπο περιερχόταν στην δικαιοδοσία του κρατικού ταμείου (beytül mâl), αποτελώντας ένα από τα έσοδά του.¹⁵ Οι περιουσίες που δεν διεκδικούσε κάποιος κληρονόμος, δεν κατάσχονταν αμέσως από το κρατικό ταμείο, αλλά κρατούνταν ως παρακαταθήκη για ένα χρονικό διάστημα, μέσα στο οποίο αν δεν παρουσιάζονταν διεκδικητές της κληρονομιάς, τις χειριζόταν προς όφελός του το κρατικό ταμείο, αφού πρώτα εξοφλούσε τα χρέη των θανόντων προς τους πιστωτές του.¹⁶

2. Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ

Γενικότερα στα βιβλία που συντάσσουν οι Kassam κάνουν καταγραφή των στοιχείων ακολουθώντας μια συγκεκριμένη διαδικασία:

- Καταγραφή του θανόντος προσώπου
- Κατανομή των αγαθών που περιλαμβάνονται στην περιουσία
- Βασικές δαπάνες – Χρέη
- Καθορισμός του εναπομένου ποσού που θα καταβληθεί στο δημόσιο ταμείο ή τους κληρονόμους¹⁷

---

¹⁴ Ελένη Καραντζίκου - Πηνελόπη Φωτεινού, *Ιεροδικείο Ηρακλείου, Τρίτος Κώδικας (1669-1673 και 1750-1767)*, επιμ. Ελισάβετ Ζαχαριάδου, Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2003, σ. νθ'.

¹⁵ M. Zeki Pakalın, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, İstanbul 1993, σ. 460.

¹⁶ Ελένη Καραντζίκου - Πηνελόπη Φωτεινού, *Ιεροδικείο Ηρακλείου, Τρίτος Κώδικας (1669-1673 και 1750-1767)*, επιμ. Ελισάβετ Ζαχαριάδου, Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2003, σ. ξβ'. Sait Öztürk, *Askerî Kassâm'a Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, İstanbul 1995, σ. 26.

¹⁷ Sait Öztürk, *Askerî Kassâm'a Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, İstanbul 1995, σ. 76.

α. Προβολή του θανόντος προσώπου

Στην αρχή της κληρονομικής απογραφής καταγράφονται πρώτα οι εισαγωγικές πληροφορίες του θανόντος προσώπου. Το όνομα του νεκρού συχνά γράφεται μαζί με το επάγγελμά του. Μετά το όνομα ακολουθεί το όνομα του πατέρα του. Το πατρώνυμο αυτών που είναι εξισλαμισμένοι γράφεται ως «*ibn Abdullah*» ή «*bint Abdullah*». Μετά από αυτές τις πληροφορίες καταγράφεται η γειτονιά στην οποία διέμενε ο νεκρός όσο ζούσε, το χωριό ή η πόλη του. Σε μη φυσιολογικούς θανάτους, δηλαδή κατά τη διάρκεια πολέμου, σε περιπτώσεις πνιγμού στη θάλασσα, στο νοσοκομείο ή όταν υπάρχει δολοφονία, καταγράφεται επιπλέον και ο ακριβής τόπος όπου επήλθε ο θάνατος.¹⁸

Στη συνέχεια, περνώντας στους κληρονόμους, αφού προσδιοριστεί το όνομα κάθε κληρονόμου με τη συγγενική σχέση που είχε με τον θανόντα, καταγράφεται στο αρχείο αρχίζοντας από τον σύζυγο ή την σύζυγο. Εάν δεν υπάρχουν επιζώντες κληρονόμοι, δηλώνεται ως «*bila vâris*», δηλαδή «χωρίς κληρονόμο», και στον τόπο όπου πέθανε ανακοινώνεται ότι η περιουσία δημεύεται από τον ανώτερο αξιωματούχο του δημόσιου ταμείου.¹⁹ Στο τελευταίο μέρος του κληρονομικού εγγράφου καταγράφεται η ημερομηνία που έγινε η καταμέτρηση και αποτίμηση της περιουσίας ή η ημερομηνία του θανάτου.

β. Κατανομή των αγαθών που περιλαμβάνονται στην περιουσία

Σε αυτή την ενότητα προσδιορίζεται η ποσότητα και η αξία των αντικειμένων του θανόντος. Όταν τα χρέη υπερέβαιναν το σύνολο της αξίας της κληρονομιάς, όλα τα περιουσιακά στοιχεία δημοπρατούνταν μέσω των ντελάληδων που είναι γνώστες των τιμών της αγοράς και το ποσό που συγκεντρωνόταν μοιράζοταν στους πιστωτές.

---

¹⁸ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer iye Sicili*, Edirne 2006, σ. 16.

¹⁹ Ο.π., σ. 17.

Κάποιες φορές οι τιμές καθορίζονται ενώπιον των κληρονόμων μετά από εκτίμηση εμπειρογνομόνων και σημειώνεται η αξία του κάθε αγαθού. Μετά τη γραπτή διατύπωση της αξίας των αγαθών, γράφουν “Cem’an Yekûn”, και εκεί αναγράφεται το συνολικό ποσό.²⁰

γ. Βασικές δαπάνες – Χρέη

Αφού γίνει η επιθεώρηση της κληρονομιάς και γραφτεί το συνολικό ποσό των αγαθών, σε ένα ξεχωριστό τμήμα του εγγράφου καταγράφονται, αν υπάρχουν, οι λοιπές δαπάνες σχετικά με τις δαπάνες της κηδείας του θανόντος με την φράση “techîz ve tekfin” (σαβάνωμα). Αν ο θανών ήταν παντρεμένος και υπάρχει χρέος για το mehr (προίκα) προς την σύζυγο, αφού γραφτεί αυτό το χρέος κατά προτεραιότητα, καταγράφεται επίσης και το ποσό που χρωστάει σε άλλα πρόσωπα. Ταυτόχρονα καταγράφονται εδώ ένα προς ένα όλα τα τέλη και οι φόροι, όπως *Resm-i Kismet*, *Kassamiye*, *Dellaliye*, *Hammaliye*, *Muhamminiye*, *İhzariye*.²¹ Στο τέλος αφαιρείται από τη συνολική αξία της υπάρχουσας περιουσίας το ποσό των παραπάνω δαπανών.

Έτσι, καθίσταται φανερό το ποσό που απομένει στους κληρονόμους ή στο δημόσιο ταμείο. Αν το σύνολο των χρεών υπερέβαινε το σύνολο της διαθήκης, τότε με δικαστική εντολή γινόταν πώληση της κληρονομιάς και το ποσό που προέκυπτε επιμεριζόταν στους πιστωτές.²²

δ. Καθορισμός του εναπομένοντος ποσού προς καταβολή στο δημόσιο ή τους κληρονόμους

Μετά την αφαίρεση του ποσού για τα έξοδα της κηδείας και την αποπληρωμή των χρεών, καταγράφεται στο τελευταίο μέρος το ποσό που απομένει με την φράση

---

²⁰ Ο.π.

²¹ Sait Öztürk, *Askerî Kassâm’a Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, İstanbul 1995, σ. 76.

²² Ο. π., σ. 77.

“*Sahh'l-Bâki*” και κατανέμονται στο πλαίσιο του ισλαμικού νόμου τα δικαιώματα στους κληρονόμους, των οποίων τα ονόματα και ο βαθμός συγγένειας έχουν καταγραφεί προηγουμένως.²³

---

²³ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer iye Sicili*, Edirne 2006, σ. 18.

3. ΤΑ ΤΕΛΗ ΣΤΙΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

Μέσα από την καταγραφή της περιουσίας των θανόντων μπορούμε να βρούμε επίσης χρήσιμες πληροφορίες για την φορολογία.²⁴ Οι φόροι, που είναι διαφόρων ειδών, παραδείγματος χάρη *Resm-i Kismet*, *Kassamiyye*, *Katibiyye*, *Dellaliyye*, *İhzariye*, *Hammaliyye*, υπολογίζονται κατ' αναλογία προς ένα ορισμένο ποσοστό από την περιουσία. Στα εν λόγω αρχεία φαίνονται με κάθε λεπτομέρεια όλα τα τέλη που λαμβάνοταν από τους τοπικούς αξιωματούχους, όπως και το φορολογικό σύστημα που εφαρμοζόταν.²⁵ Συνεπώς, οι κληρονομικές απογραφές αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την οικονομική ιστορία.

Στα χρόνια του σουλτάνου Βαγιαζήτ του Κεραυνού 1389 – 1402 λόγω του ότι δεν υπήρχε ένας συγκεκριμένος μισθός για τους Καδήδες, για να ρυθμίσουν τα εισοδήματά τους, τα τέλη από τις αγωγές που κατέφευγαν στο δικαστήριο παραχωρούνταν στους Καδήδες, με σκοπό να αποφευχθεί η δωροδοκία.²⁶

Οι Καδήδες είχαν διάφορα έσοδα από τις αγωγές. Μεταξύ αυτών των εσόδων είναι και οι φόροι από τις υποθέσεις κληρονομιών. Ο φόρος *Resm-i Kismet*, ο οποίος αποτελεί ένα σημαντικό μέρος των εσόδων και αυτών που εισπράττουν οι Καδήδες από τις υποθέσεις που κατέληγαν στο δικαστήριο, είναι ένας φόρος που λαμβάνεται λόγω της απογραφής των περιουσιακών στοιχείων του θανόντος και της κατανομής τους μεταξύ των κληρονόμων. Συχνά γινόταν αυθαίρετη εφαρμογή του φόρου αυτού με σκοπό να εξασφαλίσουν οι *Kassam* περισσότερα παράνομα κέρδη. Αυτές οι πρακτικές φυσικά απαγορεύονταν και εκδίδονταν ειδικά διατάγματα κατά των προσπαθειών απόκτησης περισσότερων εσόδων.²⁷

---

²⁴ Ö. L. Barkan, "Edirne askerî kassâmına ait tereke defterleri", *Tarih Belgeleri Dergisi*, III/V-VI (Ankara 1993), σ. 1.

²⁵ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer'iye Sicili*, Edirne 2006, σ. 18.

²⁶ İ. Hakkı Uzunçarsılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teskilatı*, Ankara 1988, σ. 84.

²⁷ Ö. L. Barkan, "Edirne askerî kassâmına ait tereke defterleri", *Tarih Belgeleri Dergisi*, III/V-VI (Ankara 1993), σ. 19.

Εκτός από τους φόρους που καθορίζονταν από τον ισλαμικό νόμο, στις κληρονομικές απογραφές εισπράττονταν και άλλοι φόροι με διάφορα ονόματα, που όμως δεν απαντούν όλοι στις καταγραφές κληρονομιών του Χάνδακα. Αυτοί είναι οι εξής: *Kassamiye, İhzariye, Hüddamiye, Ücret-i Kadem, Hammaliye, Harc-i Defter(Suret-i Defter), Harcırarah, Harc-ı Müteferrika, Kalemiye.*²⁸

---

²⁸ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer'ıye Sicili*, Edirne 2006, σ. 19.

4. ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ 7^{ΟΥ}

ΚΩΔΙΚΑ

Ακίνητη περιουσία

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα η κατοικία είχε την ονομασία εν ή menzil, το οποίο ήταν το οίκημα μαζί με το οικόπεδο. Τα σπίτια εκείνης της περιόδου δεν ήταν μόνο ένα απλό κτίσμα, αλλά τα περισσότερα είχαν εσωτερική αυλή, ενώ πιο σπάνια υπήρχε και κήπος.²⁹ Οι πιο συνηθισμένοι χώροι ενός οθωμανικού σπιτιού ήταν η κουζίνα, το καθιστικό, ο ξενώνας και το χαμάμ.³⁰ Κάποια σπίτια είχαν χώρους για εργαστήρια, αν ο ιδιοκτήτης του ακινήτου ήταν τεχνίτης, αλλά και χώρους αποθήκευσης αγροτικών προϊόντων ή ζωοτροφών, αν το σπίτι ανήκε σε ιδιοκτήτη γης ή ζώων, γεωργό ή κτηνοτρόφο.³¹

Στα κληρονομικά έγγραφα που εξετάστηκαν, οι κατοικίες αναφέρονται ως menzil και hane. Για την εσωτερική διαρρύθμιση του σπιτιού, δυστυχώς δεν μπορούμε να βρούμε λεπτομέρειες στα κληρονομικά έγγραφα του Χάνδακα, παρά μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις. Με βάση τα ευρήματα μπορούμε, όμως, να κάνουμε εικασίες για το πώς ήταν τα συγκεκριμένα σπίτια.

Στα κληρονομικά έγγραφα βρέθηκαν αρκετά στοιχεία για την ακίνητη περιουσία των θανόντων. Δεν είναι μόνο καταγεγραμμένα τα σπίτια, αλλά και τα χωράφια, οι μύλοι, τα ελαιόδεντρα, οι αποθήκες. Παρακάτω θα επιχειρήσω να κάνω ένα κατάλογο ανά περίπτωση, συγκεντρώνοντας όλα τα στοιχεία που αφορούν την ακίνητη περιουσία του κάθε θανόντα.

---

²⁹ Suraiya Faroqhi, *Men of Modest Substance: House Owners and House Property in Seventeenth century Ankara and Kayseri*, Cambridge University Press 1987, σ. 65.

³⁰ Ο.π., σ. 66-67.

³¹ Ο.π., σ. 67.

İsa Beşe σελ. 97 του Κώδικα

Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος γενίτσαρος
Σύζυγος	Fatma
Τέκνα	Salih, Rukiye, Ayşe
Συνοικία	Ahmed Paşa mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	3 μαγαζιά

Hüseyin Bey σελ. 100 του Κώδικα

Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος στρατιωτικός
Σύζυγος	Ayşe bint Abdullah
Τέκνα	Mehmed, Ali, Fatma
Χωριό	Yeni Köy – Νεοχώρι
Κατοικία	Διώροφο σπίτι στο Νεοχώρι Σπίτι στον Χάνδακα
Άλλα ακίνητα	Χωράφια Ελαιόδεντρα Αμπέλια

Gurbanî Beşe σελ. 100 του Κώδικα

Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος γενίτσαρος
Σύζυγος	İsmahan
Τέκνα	0
Συνοικία	Valide Sultan mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	Χωράφια

İbrahim Efendi Bey İbn σελ. 106-107 του Κώδικα

Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος στρατιωτικός
Σύζυγος	Emine bint Abdullah
Τέκνα	Abdulmecid, Musayd
Συνοικία	Hünkâr camii mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	0

Fazılı Beşe σελ. 133 του Κώδικα ³²	
Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος γενίτσαρος
Σύζυγος	Άγαμος
Τέκνα	0
Συνοικία	Δεν αναφέρεται
Κατοικία	Δεν αναφέρεται
Άλλα ακίνητα	Καπνοπωλείο και αποθήκες για τον καπνό

Mustafa Beşe İbn Abdullah σελ. 183 του Κώδικα ³³	
Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος γενίτσαρος
Σύζυγος	Hatice
Τέκνα	İbrahim, Ahmed, Ali
Συνοικία	Valide camii mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι στον Χάνδακα 1 ετοιμόρροπο σπίτι σε χωριό που δεν καταγράφεται
Άλλα ακίνητα	Χωράφια Αμπέλια

Yusuf Bolukbaşı σελ. 124 του Κώδικα ³⁴	
Επάγγελμα	Επικεφαλής του λόχου
Σύζυγος	Fatma
Τέκνα	Süleyman, İsmail, Şerife, Emine, Ayşe
Συνοικία	Mehmed Paşa mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	0

Süleyman Beşe σελ. 165 του Κώδικα ³⁵	
Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος στρατιωτικός
Σύζυγος	Azis
Τέκνα	1 κόρη
Συνοικία	Mehmed Paşa camii mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	Χωράφια

³² Στην διαθήκη του καταγράφονται μεγάλες ποσότητες καπνού και ζυγαριές για το μαγαζί.

³³ Πιθανότατα η κύρια κατοικία είχε και εργαστήριο καθώς στη διαθήκη είναι καταγεγραμμένα πολλά σιδερένια εργαλεία, πριόνια και ένας ξύλινος πάγκος εργασίας.

³⁴ Το σπίτι πιθανόν διέθετε αποθήκη καθώς στη διαθήκη του θανόντα είναι καταγεγραμμένα πολλά πιθάρια και αρκετές ποσότητες σιταριού, κριθαριού, ελαιόλαδου, σταφυλιών και κρεμμυδιών.

³⁵ Το σπίτι πιθανόν διέθετε αποθήκη καθώς στη διαθήκη του θανόντα είναι καταγεγραμμένες μεγάλες ποσότητες σιταριού, κριθαριού και βρώμης.

Çukadar Elhas Hüseyin σελ. 167 του Κώδικα ³⁶	
Επάγγελμα	Αγγελιοφόρος στο Ιεροδικείο
Σύζυγος	Ayşe (έγκυος)
Τέκνα	Hüseyin
Συνοικία	Vezir-i Azam camii mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι με κήπο
Άλλα ακίνητα	Μύλος Χωράφια Σπίτια με κήπο
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	1 καΐκι

Süleyman Beşe σελ. 169 του Κώδικα ³⁷	
Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος στρατιωτικός
Σύζυγος	Ayşe
Τέκνα	Mehmed, Fatma, Meryem, Sabiha
Συνοικία	Δεν είναι ευανάγνωστο
Κατοικία	1 σπίτι στον Χάνδακα 1 σπίτι στο χωριό Σκαλάνι
Άλλα ακίνητα	0

Mehmed Beşe σελ. 169 του Κώδικα ³⁸	
Επάγγελμα	Χαμηλόβαθμος στρατιωτικός
Σύζυγος	Δεν αναφέρεται
Τέκνα	Gülistan, Receb
Χωριό	Βαρβάρει (Σημερινή ονομασία: Μυρτιά)
Κατοικία	1 σπίτι στο χωριό Βαρβάρει 1 σπίτι με κήπο
Άλλα ακίνητα	Χωράφια Αμπέλια

³⁶ Κάποιο από τα ακίνητα διέθετε αποθήκη καθώς στη διαθήκη του θανόντα είναι καταγεγραμμένες μεγάλες ποσότητες σιταριού, κριθαριού, βρώμης, αλλά επίσης ξυλεία και πολλά εργαλεία που ίσως είναι ένδειξη ότι υπήρχε και κάποιο εργαστήριο ανάμεσα σε αυτά τα ακίνητα.

³⁷ Πιθανόν στο σπίτι που βρίσκεται στο χωριό Σκαλάνι, υπήρχε αποθήκη αφού στη διαθήκη είναι καταγεγραμμένες κάποιες ποσότητες ζωοτροφών, όπως κριθαριού και βρώμης, αλλά και αρκετά ζώα.

³⁸ Το σπίτι πιθανόν διέθετε αποθήκη καθώς στη διαθήκη του θανόντα είναι καταγεγραμμένες μεγάλες ποσότητες σιταριού, κριθαριού, βρώμης και φασολιών. Ο θανών ασχολούνταν και με την γεωργία, αφού στη διαθήκη του βρίσκουμε πολλά εργαλεία για τη σπορά και το θέρος, αλλά και πιεστήρια για ελιές και σταφύλια.

Arife bint Mehmed σελ. 170 του Κώδικα ³⁹	
Σύζυγος	Δεν αναφέρεται
Τέκνα	Mehmed
Συνοικία	Χάνδακας
Κατοικία	1 σπίτι και μαγαζί πάνω από το σπίτι
Άλλα ακίνητα	0

Sefire bint Şahin σελ. 182 του Κώδικα	
Σύζυγος	Hüseyn
Τέκνα	Hatice
Συνοικία	Vezir-i Azam camii mahallesi
Κατοικία	1 σπίτι
Άλλα ακίνητα	0

Από τα είκοσι κληρονομικά έγγραφα που μελετήθηκαν μόνο στα δεκατρία βρέθηκαν ακίνητα ή άλλα περιουσιακά στοιχεία. Με βάση τις καταχωρίσεις που διάβασα, η αξία μιας κατοικίας στον Χάνδακα του 17^{ου} αιώνα ήταν κατά μέσο όρο 14.000 άσπρα. Στις περιπτώσεις που εξετάστηκαν οι τιμές μιας οικίας διακυμαίνονταν από 9.000 μέχρι 20.000 άσπρα. Από τις παραπάνω περιπτώσεις, όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, ξεχωρίζει η διαθήκη του Çukadar Elhaç Hüseyn. Από τα στοιχεία του εγγράφου φαίνεται πως η κύρια οικία του θανόντα ήταν από τα πιο πλούσια σπίτια μεταξύ των περιπτώσεων που εξετάστηκαν, παρόλο που δεν ήταν από τα πιο ακριβά: η αξία του ήταν 11.250 άσπρα. Η διακόσμηση της οικίας του ήταν με ακριβά υφάσματα από μετάξι και βελούδο, ενώ διέθετε και έπιπλα για το χαμάμ, πράγμα που δείχνει ότι ίσως είχε μεγάλο χαμάμ.

³⁹ Το σπίτι πιθανόν είχε ένα μεγάλο χαμάμ, αφού βρίσκουμε στην διαθήκη έπιπλα και διάφορα αντικείμενα για το χαμάμ. Για το μαγαζί δεν έχουμε περισσότερες πληροφορίες, ίσως μπορούμε να υποθέσουμε ότι η θανούσα ήταν ράφτρα, αφού στην διαθήκη της είναι καταγεγραμμένα αρκετά υφάσματα, ακατέργαστο μετάξι, πάγκοι εργασίας και καλάμια ύφανσης.

Οικιακός Εξοπλισμός – Μαγειρική

Τα αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν στο σπίτι δίνουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο ζωής της συγκεκριμένης περιόδου. Περισσότερες πληροφορίες διαθέτουμε για την εσωτερική διαρρύθμιση και διακόσμηση των οθωμανικών κατοικιών παρά για την οικοδομική τους μορφή.⁴⁰ Τα οικιακά είδη που βρίσκουμε στα οθωμανικά κατάστιχα προέρχονται συνήθως από ευκατάστατα σπίτια και περιλαμβάνουν αντικείμενα εσωτερικού χώρου όπως κλίμια, χαλιά, κετσέδες, κουρτίνες, είδη κρεβατιού όπως σεντόνια, στρώματα, μαξιλάρια, παπλώματα, αντικείμενα που χρησιμοποιούνται για φωτισμό όπως φανάρια, κηροπήγια και επιπλέον διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στο μπάνιο όπως χαλιά, σαπούνια και ταπετσαρίες για το χαμάμ.

Κατά τη διάρκεια της ημέρας οι χώροι καλύπτονταν με μαξιλάρια και χαλιά. Υπήρχαν δύο ειδών μαξιλάρες· οι μεγάλες επίπεδες στις οποίες καθόταν κανείς και τα μαξιλάρια, στα οποία ακουμπούσε. Πολλά σπίτια είχαν χτιστούς πάγκους και καθίσματα πάνω στα οποία τοποθετούνταν οι μαξιλάρες. Μεταξύ άλλων τα μαξιλάρια ήταν ένας παράγοντας που έδειχνε την οικονομική επιφάνεια του νοικοκυριού. Ακριβότερα ήταν τα μαξιλάρια από ύφασμα μπροκάρ και από μεταξωτό βελούδο.⁴¹ Στα κατάστιχα του Χάνδακα τα περισσότερα μαξιλάρια που συναντάμε χαρακτηρίζονται ως παλιά ή δεν έχουν περιγραφή, αλλά βλέπουμε σε μερικές περιπτώσεις μαξιλάρες βελούδινες, μάλλινες, από δέρμα ζώου, τσίτι ή τσόχα.

Στα πατώματα του σπιτιού ήταν απλωμένα χαλιά, με τα οποία πολλές φορές στόλιζαν και τα ντιβάνια. Στις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα του 1692-1693 συναντάμε πολλών ειδών χαλιά, όπως ψάθινα χαλάκια, μουσουλμανικά χαλιά

---

⁴⁰ Suraiya Faroqi, *Κουλτούρα και καθημερινή ζωή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: από τον Μεσαίωνα ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα 2000, σ. 198.

⁴¹ Ο.π.

προσευχής, κιλίμια και κετσέδες. Τα κιλίμια ανήκαν στο βασικό εξοπλισμό κάθε νοικοκυριού, είτε κατασκευάζονταν στο σπίτι είτε αγοράζονταν και η διακόσμησή τους ήταν στενά συνδεδεμένη με την τοπική παράδοση.⁴² Δυστυχώς όμως, στις κληρονομικές απογραφές δεν καταγράφονταν οι λεπτομέρειες της διακόσμησής τους.

Οι περισσότεροι ενήλικες διέθεταν ένα χαλί προσευχής, το οποίο προοριζόταν μόνο για θρησκευτικούς σκοπούς, αλλά συνήθως αυτά τα χαλιά δεν είχαν ιδιαίτερη αξία.⁴³ Μια φθηνή μορφή κάλυψης του πατώματος αποτελούσαν οι κετσέδες, οι οποίοι είχαν διάφορα μεγέθη και ήταν διακοσμημένοι με ζωγραφική ή απλά κεντήματα. Στις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα του 1692-1693 συναντάμε κυρίως μεσαίου μεγέθους, μάλλινους ή από λινό, ενώ δεν αναφέρεται η διακόσμηση. Για σκεπάσματα χρησιμοποιούνταν παπλώματα, που συνήθως γεμίζονταν με βαμβάκι. Στο πάνω μέρος τα σκεπάσματα αυτά ήταν συχνά από γυαλιστερό μεταξωτό ύφασμα. Προτιμούνταν το ατλάζι και τα απλά υφάσματα όπως το τσίτι (μπελεντί).⁴⁴

Τα τραπέζια, όπως τα ξέρουμε σήμερα, ήταν κατά βάση άγνωστα. Τα οθωμανικά νοικοκυριά διέθεταν μια χαμηλή βάση, την οποία ονόμαζαν σοφρά και ήταν συνήθως φτιαγμένη από δέρμα.⁴⁵ Στα οθωμανικά σπίτια του Χάνδακα συναντούμε πληθώρα μαγειρικών σκευών και πιατικών, όπως πιατέλες από ξύλο, μέταλλο ή χαλκό, ενώ σε μία περίπτωση βρίσκουμε και πιατέλες από κινέζικη πορσελάνη, κατσαρόλες συνήθως από χαλκό, τηγάνια, κουτάλες, σουρωτήρια, γουδιά, αλλά και φλιτζάνια του καφέ και τα μεταλλικά μπρίκια, τα οποία είχαν στον οικιακό εξοπλισμό τους ακόμα και οι πιο φτωχοί. Τα σκεύη μαγειρικής αποτελούσαν

---

⁴² Ο.π., σ. 202.

⁴³ Ο.π., σ. 201.

⁴⁴ Ο.π., σ. 202.

⁴⁵ Ο.π., σ. 203.

μια επένδυση και σίγουρα μια ευκατάστατη οικογένεια διέθετε ολόκληρη σειρά από αυτά.⁴⁶

Για την φύλαξη των ρούχων και των διακοσμητικών αντικειμένων, όπως φαίνεται από τα έγγραφα χρησιμοποιούσαν ντουλάπες, κασέλες ή κουτιά.

Γενικότερα η πλειονότητα των αντικειμένων που είναι καταγεγραμμένα στις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα του 1692-1693 είναι αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στο εσωτερικό του σπιτιού όπως μαξιλάρια, κουβέρτες, χαλάκια, κιλίμια, κετσέδες, σεντούκια, αλλά και αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στην κουζίνα, κατσαρόλες, τηγάνια, κύπελλα, επιτραπέζια σκεύη, βάζα, μπολ, καζάνια.

Στις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα βρίσκουμε αρκετά στοιχεία και για την μαγειρική εκείνης της περιόδου. Από τον εξοπλισμό της κουζίνας παρατηρούμε ότι έφτιαχναν γλυκά· είναι συχνές οι αναφορές σε ταψιά για τον μπακλαβά και για αλμυρά εδέσματα, όπως μπουρέκια. Τα ποτά επίσης που συνόδευαν τα γεύματα ήταν συνήθως σερμπέτια ή σιρόπια από κομπόστες. Τα σερμπέτια, που παρασκευάζονταν από μυρωδάτα λουλούδια, φρούτα και ζάχαρη, θεωρούνταν τα πιο εξαιρετικά κέρασματα και τα έπιναν χειμώνα-καλοκαίρι.⁴⁷ Επειδή η ισλαμική θρησκεία απαγορεύει το οινόπνευμα, η κατανάλωσή του ήταν περιορισμένη. Όμως θα ήταν αφέλεια να πούμε ότι κανείς μουσουλμάνος Οθωμανός δεν έπινε κρασί. Το γεγονός ότι στις κληρονομικές απογραφές που εξέτασα βρέθηκαν αρκετές αναφορές σε σταφύλια και πατητήρια για τη δημιουργία κρασιού, οδηγεί τουλάχιστον στο συμπέρασμα ότι η παραγωγή κρασιού στην Κρήτη ήταν διαδεδομένη. Είναι γνωστό ότι οι μουσουλμάνοι της Κρήτης ακολουθούσαν τις παραδόσεις περισσότερο των χριστιανών, παρά των μουσουλμάνων. Βέβαια δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι αν κατανάλωναν οι ίδιοι κρασί· μπορεί απλώς να το εμπορεύονταν.

---

⁴⁶ Ο.π., σ. 203-204.

⁴⁷ Μαριάννα Γερασίμου, *Η οθωμανική μαγειρική*, Αθήνα 2004, σ. 14.

Το λίπος και τα μπαχαρικά φαίνεται πως ήταν τα σημαντικότερα συστατικά που καθόριζαν τη γεύση. Στο βιβλίο της Μαριάννας Γερασίμου «Η οθωμανική μαγειρική» βρίσκουμε πληροφορίες για το λίπος που χρησιμοποιούσαν οι Οθωμανοί στα φαγητά τους. Εκτός από τα ζωικά λίπη χρησιμοποιούσαν, κυρίως στα γλυκά, σησαμέλαιο και αμυγδαλέλαιο, το δε ελαιόλαδο ήταν ανύπαρκτο.⁴⁸ Στην Κρήτη, όμως, είναι χαρακτηριστική η συχνότητα των αναφορών στο ελαιόλαδο, τις ελιές αλλά και το βούτυρο, ενώ δεν αναφέρονται άλλα έλαια.

Ενδύματα - Κοσμήματα και είδη πολυτελείας

Η κατηγορία των ενδυμάτων και των ειδών πολυτελείας που βρίσκονται στις κληρονομικές απογραφές συνήθως αντανακλά την κοινωνική θέση των ατόμων και την οικονομική τους κατάσταση. Στην κατηγορία αυτή βρίσκονται όλα τα είδη ένδυσης σε μεγάλη ποικιλία. Διάφορα είδη καφτανιών, γούνες, φερετζέδες, τουρμπάνια, ζιπούνια είναι μερικά από αυτά. Στα έγγραφα δίνονται πληροφορίες για κάποια χαρακτηριστικά των ενδυμάτων αυτών, όπως το χρώμα, το είδος του υφάσματος και σε ελάχιστες περιπτώσεις η διακόσμηση. Από τις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα δεν μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα με σαφήνεια για την οικονομική κατάσταση του ατόμου γιατί όπως διαπίστωσα υπάρχουν άτομα με το τίτλο του *Beşe*⁴⁹, ήταν δηλαδή τα χαμηλότερα στελέχη του στρατού, που διαθέτουν αρκετά ενδύματα, αλλά και άλλοι με τον τίτλο του *Ağa*⁵⁰, που ήταν δηλαδή υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι, οι οποίοι είχαν πολύ λιγότερα. Σε γενικές γραμμές οι άνδρες διέθεταν παρόμοια ρούχα και για αυτό δεν μπορούμε να βγάλουμε εύκολα συμπέρασμα για την οικονομική κατάσταση του ατόμου κρίνοντας από τα

---

⁴⁸ Ο.π., σ. 14.

⁴⁹ Σπυρόπουλος Γιάννης, *Κοινωνική, διοικητική, οικονομική και πολιτική διάσταση του Οθωμανικού στρατού: οι γενίτσαροι της Κρήτης 1750-1826*, Διδακτορική Διατριβή Πανεπιστημίου Κρήτης 2014, σ. 69.

⁵⁰ Ο.π., σ. 31 και 69.

αντικείμενα. Η μόνη περίπτωση που ίσως ξεχωρίζει από τις άλλες είναι αυτή του Çukadar⁵¹ Elhaç Hüseyin, ο οποίος διέθετε κάποια ρούχα από μετάξι, αλλά και κάποια υφάσματα από το Λονδίνο.

Σε αυτήν την κατηγορία όμως, φαίνεται να υπερτερούν οι γυναίκες, καθώς στις τέσσερις περιπτώσεις γυναικών εκ των είκοσι κληρονομικών εγγράφων που εξετάστηκαν, βρίσκουμε περισσότερα ενδύματα και κοσμήματα σε σύγκριση με άλλους υψηλόβαθμους αξιωματούχους. Αυτό δείχνει ότι όπως και σήμερα έτσι και εκείνη την εποχή οι γυναίκες έδιναν μεγάλη σημασία στο ντύσιμο. Βέβαια τα ακριβά ενδύματα και κοσμήματα ήταν κι ένα είδος επένδυσης.

Παρατηρούμε με βάση τα ευρήματα του 7^{ου} κώδικα ότι και στον Χάνδακα υπήρχε η βασική οθωμανική ενδυμασία που αποτελούνταν από παλτά, γιλέκα και σακάκια πάνω από το πουκάμισο και φαρδιά σαλβάρια, με ζώνες και καλύμματα κεφαλής.⁵² Τον ίδιο τρόπο ντυσίματος ακολουθούσαν και οι γυναίκες, φυσικά με κάποιες διαφοροποιήσεις. Η γυναικεία καθημερινή φορεσιά ήταν συνήθως ένα φαρδύ σαλβάρι, ένα πουκάμισο μακρύ που μπορεί να έφτανε μέχρι τους αστραγάλους, από πάνω ένα σακάκι ή γιλέκο, ένα καφτάνι και ένα εξωτερικό μακρύ παλτό, το αντερί.⁵³

Στην ενότητα αυτή έχω συμπεριλάβει επίσης τα κοσμήματα. Σημαντικό χώρο στις κληρονομικές απογραφές καταλαμβάνουν αντικείμενα όπως, μαργαριτάρια, βραχιόλια, σκουλαρίκια και περιδέρια που χρησιμοποιούνταν από τις γυναίκες για καλλωπιστικούς λόγους. Συγκεκριμένα, στα έγγραφα που εξέτασα υπάρχουν αναφορές σε χρυσά περιδέρια με μαργαριτάρια, χρυσά και ασημένια βραχιόλια και δαχτυλίδια, κοράλλια. Όπως είναι φυσικό τα παραπάνω κοσμήματα βρέθηκαν στις

---

⁵¹ Τον τίτλο αυτό είχαν οι αγγελιοφόροι του Ιεροδικείου, βλ. ό.π. σ. 34.

⁵² Charlotte Jirousek: "The Transition to Mass Fashion System Dress in the Later Ottoman Empire", στο: Donald Quataert (ed), *Consumption Studies and the History of the Ottoman Empire, 1550-1922: An Introduction*, University of New York 2000, σ. 210-211.

⁵³ Ο.π., σ. 216-217.

διαθήκες των γυναικών, όμως βρέθηκαν και στην διαθήκη του Ibrahim Efendi Bey μαργαριτάρια και ένα χρυσό δαχτυλίδι.

Όπλα

Στα έγγραφα που εξετάστηκαν οι ιδιοκτήτες των διαθηκών έχουν μια ποικιλία από όπλα που οφείλεται στη στρατιωτική υπηρεσία που αποτελούσε ένα σημαντικό μέρος της ζωής και στο σχηματισμό μιας στρατιωτικής τάξης. Είναι καταγεγραμμένα ξίφη, χατζάρια, τουφέκια, ασπίδες και άλλα πολεμικά αντικείμενα. Σε όλα τα κληρονομικά έγγραφα ανδρών υπάρχουν καταγεγραμμένα όπλα, κυρίως τουφέκια και ξίφη, καθώς οι περισσότεροι ανήκαν σε στρατιωτικά σώματα διαφόρων ειδών του Χάνδακα. Αυτός όμως που είχε τα περισσότερα ήταν, όπως και προηγουμένως, ο Çukadar Elhaç Hüseyin, ο οποίος διέθετε έξι τουφέκια και δύο ασημένια ξίφη, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους οι οποίοι είχαν το πολύ ένα τουφέκι και ένα ξίφος. Στις καταγραφές των κληρονομιών δεν βρίσκουμε περιγραφές για τα όπλα, πέρα από τον χαρακτηρισμό ασημένιο ή σιδερένιο. Η μόνη περίπτωση που ξεχωρίζει είναι ένα ξίφος του Süleyman Beşe, που περιγράφεται ως φράγκικο ξίφος με μαύρη θήκη.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι βρέθηκαν όπλα στις τρεις καταγραφές κληρονομιών των γυναικών από τις τέσσερις που ήταν στο σύνολο στον 7^ο Κώδικα. Συνήθως δεν βρίσκουμε πολεμικό εξοπλισμό σε γυναικείες καταγραφές περιουσιών. Ίσως σε αυτές τις περιπτώσεις είναι μία ένδειξη ότι πρόκειται για συζύγους στρατιωτικών.⁵⁴

Ζώα

Σημαντική θέση στις καθημερινές δραστηριότητες των Οθωμανών κατείχαν τα ζώα. Εκτός από τα ζώα που χρησιμοποιούν για την κάλυψη των τροφικών αναγκών,

---

⁵⁴ Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer'iye Sicili*, Edirne 2006, σ. 53.

υπήρχαν και τα ζώα που χρησιμοποιούνταν για την μεταφορά των ανθρώπων από τόπο σε τόπο και τη μεταφορά των διαφόρων φορτίων.⁵⁵ Στις κληρονομικές απογραφές του Χάνδακα του 1692-1693 είναι καταγεγραμμένα τέσσερα άλογα, δεκατέσσερις γάιδαροι και οχτώ μουλάρια. Παρατηρούμε λοιπόν ότι στον Χάνδακα ήταν διαδεδομένη η χρήση αυτών των ζώων για μεταφορά, αν και δεν βρίσκουμε σε όλα τα κληρονομικά έγγραφα αναφορές σε τέτοια ζώα, ενώ από τις γυναίκες μόνο μία είχε ένα άλογο. Τα άλογα είναι λιγότερα σε σχέση με τους γάιδαρους και τα μουλάρια, πιθανότατα επειδή ήταν πιο ακριβά⁵⁶ ή λιγότερα χρήσιμα στις αγροτικές εργασίες.

Σχεδόν σε όλες τις κληρονομικές καταγραφές των ανδρών υπάρχουν αναφορές σε ζευγάρια βοδιών, που χρησίμευαν στο όργωμα και μοσχάρια. Τα βοοειδή στο σύνολό τους είναι τριάντα εννιά, ενώ κανένα από αυτά δεν ανήκε σε γυναίκα.

Τα πρόβατα καταγράφονται σε κοπάδια. Στα έγγραφα που εξέτασα υπάρχουν μόνο δύο καταγραφές κληρονομιών με κοπάδια προβάτων· συγκεκριμένα ο Mehmed Beşe διέθετε κοπάδι εκατόν είκοσι προβάτων, ενώ ο Suleyman Beşe σαράντα. Κάποιοι από τους θανόντες διέθεταν και χοίρους, οι οποίοι συνολικά στα έγγραφα είναι έντεκα.

Τέσσερις από τους άνδρες θανόντες φαίνεται πως ασχολούνταν και με την μελισσοκομία, είτε οι ίδιοι είτε εργάτες για αυτούς. Συγκεκριμένα, ο Süleyman Beşe⁵⁷ διέθετε δεκαέξι μελίσσια, ο Çukadar Elhaç Hüseyin εβδομήντα, ο Süleyman Beşe⁵⁸ δέκα, ενώ ο Mehmed Beşe εκατό.

Πέρα από τα ζώα καταγράφονται και διάφορα άλλα αντικείμενα, που χρησιμοποιούνταν μαζί με τα ζώα. Έτσι μαζί με τα ζώα βρίσκουμε συνήθως και

---

⁵⁵ Suraiya Faroqhi, *Animals and People in the Ottoman Empire*, Istanbul 2010, σ. 294.

⁵⁶ Ο.π., σ. 301.

⁵⁷ Σελ. 165 του Κώδικα.

⁵⁸ Σελ. 169 του Κώδικα.

αντικείμενα όπως αναβολείς, σάγματα, ιπποσκευές, χαλινάρια, μαστίγια, αλλά και μεγάλες ποσότητες κριθαριού και βρώμης που προορίζονταν για το τάισμα των ζώων. Η ύπαρξη των ζώων και των αντικειμένων αυτών στα κληρονομικά έγγραφα είναι παράλληλη και πολλές φορές τα ζώα κοστολογούνταν μαζί με τα εξαρτήματα που έφεραν.⁵⁹

---

⁵⁹ Suraiya Faruqi, *Animals and People in the Ottoman Empire*, Istanbul 2010, σ. 301-305.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι κληρονομικές απογραφές (*tereke defterleri*), οι οποίες είναι σημαντικές ιστορικές πηγές που ρίχνουν φως στην κοινωνική και οικονομική ζωή των υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αποτέλεσαν την κύρια πηγή της μελέτης του υλικού πολιτισμού του Χάνδακα.

Σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν στην παρούσα μελέτη συμπεραίνουμε ότι οι κάτοικοι του οθωμανικού Χάνδακα είχαν αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα αγροτικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, παρ' όλο που οι άνθρωποι αυτοί ήταν συχνά στρατιωτικοί. Στα κληρονομικά έγγραφα που εξετάστηκαν διαφαίνεται ότι ο Χάνδακας ήταν μια κοινωνία η οποία στηριζόταν στην αγροτική ύπαιθρο. Οι περισσότεροι από τους θανόντες, παρ' όλο που υπηρετούσαν σε στρατιωτικά σώματα, βλέπουμε στις διαθήκες τους ότι επένδυαν αρκετά στην γεωργία. Θα πρέπει να υποθέσουμε ότι δεν θα καλλιεργούσαν, κατά κανόνα τουλάχιστον, τα χωράφια τους και δεν θα εξέτρεφαν οι ίδιοι έναν αριθμό ζώων με σκοπό την κάλυψη των άμεσων διατροφικών τους αναγκών, αλλά θα τα μίσθωναν σε αγρότες. Δεν πρέπει να αποκλείσουμε την περίπτωση πολλοί από τους χαμηλόβαθμους στρατιωτικούς να εμπλέκονταν και οι ίδιοι στις αγροτικές εργασίες.

Οι καταγραφές κληρονομιών που εξετάστηκαν ανήκουν σε άτομα μεσαίας και ανώτερης κοινωνικής τάξης. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, στις κληρονομικές απογραφές βρίσκουμε συχνότερα στοιχεία για εύπορους ανθρώπους, που διέθεταν σημαντικές περιουσίες, παρά για τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα. Συγκρίνοντας τα στοιχεία από όλα τα έγγραφα μεταξύ τους, διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στα αντικείμενα που καταγράφηκαν· όλοι διέθεταν παρόμοια αγαθά. Αν κοιτάξει κανείς από τα ενδύματα μέχρι την ακίνητη περιουσία της κάθε περίπτωσης θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές, είτε στην ποιότητα είτε στην αξία. Όμως, σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες ξεχωρίζει η διαθήκη του Çukadar

Elhas Hüseyin, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ο πιο οικονομικά ευκατάστατος μεταξύ των περιπτώσεων που εξετάστηκαν, αν λάβουμε υπόψη τα οικιακά σκεύη, τα υφάσματα και τα ακίνητα που διέθετε.

Στην κατηγορία όμως των ενδυμάτων και άλλων ειδών πολυτελείας, φαίνεται να υπερτερούν οι γυναίκες έναντι των ανδρών. Από τις τέσσερις περιπτώσεις γυναικών στα είκοσι κληρονομικά έγγραφα που εξετάστηκαν, βρίσκουμε περισσότερα ενδύματα και κοσμήματα σε σύγκριση με τους άνδρες, ακόμα και με τους υψηλόβαθμους αξιωματούχους. Αυτό δείχνει ότι όπως και σήμερα έτσι και εκείνη την εποχή οι γυναίκες έδιναν μεγάλη σημασία στο ντύσιμο.

Μεταξύ των οικιακών σκευών ξεχωρίζει το μπρίκι του καφέ, το οποίο βρίσκεται σε όλες τις διαθήκες, ανεξάρτητα από το φύλο ή την κοινωνική θέση. Ο καφές, ως καταναλωτικό αγαθό, δεν περιορίστηκε από κοινωνικά εμπόδια στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ήδη από τον 16^ο αιώνα, όταν πρωτοεμφανίστηκε στην Κωνσταντινούπολη, ξεκίνησε μια νέα μόδα που επεκτάθηκε σε όλη την Αυτοκρατορία, το καφενείο, δηλαδή ένας κοινωνικός χώρος για την κατανάλωση του καφέ. Στο καφενείο μπορούσε να πάει ο καθένας ανεξάρτητα από την κοινωνική του θέση ή θρησκεία. Ακόμα και οι γυναίκες μπορούσαν να καλύψουν τις κοινωνικές τους ανάγκες πίνοντας καφέ, σε διαφορετικά όμως μέρη, όπως τα δημόσια λουτρά. Η κατανάλωση του καφέ στο σπίτι άρχισε να γίνεται συνήθεια με τον καιρό, καθώς ο καφές έγινε ένα απαραίτητο συστατικό μέρος του πρωινού.⁶⁰ Βάσει των αναφορών σε μπρίκια του καφέ στον 7^ο Κώδικα συμπεραίνουμε ότι η κατανάλωση του καφέ ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη στον Χάνδακα του 17^{ου} αιώνα.

Η αξία των κληρονομικών απογραφών ως ιστορική πηγή έχει ήδη επισημανθεί, καθώς και οι ποικίλες οπτικές γωνίες κάτω από τις οποίες μπορεί κάποιος να τις

---

⁶⁰ Cemal Kafadar, "A History of Coffee", ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο Economic History Congress XIII, Buenos Aires 2002, σ. 50-59.

αξιοποιήσει. Ανεξάρτητα με το αν τα κληρονομικά αυτά έγγραφα αντανακλούν την πραγματικότητα ή μέρος αυτής, μέσα από τις λίστες με τα περιουσιακά στοιχεία μάς αποκαλύπτεται ένας ολόκληρος υλικός πολιτισμός.

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ 7^{ΟΥ} ΚΩΔΙΚΑ

Σελ. 97 του Κώδικα

1 Muharrem 1104 [12/9/1692]

Mahmiye-i Kandiye'de Ahmed Paşa mahallesi⁶¹ sakinlerinden iken bundan (akdem) vefat eden İsa Beşe kimesnenin veraseti zevce-i menkühesi Fatma hatun ile sulbiye kebire kızları Saliha ve Rukiye ve sağire kızı Ayşe'ye münhasır olduğu şeran zahir ve mütehakikk oldukdan sonra sağire-i mezbure Ayşe'ye kibel-i şerden vasi nasb ve tayin olunan validesi mezbure Fatma hatun talebile tahrir olunan muhallefatı dir ki ale vech l'atı ki zikri olunur hurrire fi gurre-i Muharrem 'l-kiram lisene sals erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Menzil der mahalle-i mezbure		16000
Dukkân	3	1700
Koyun reis	10	5280
Sağır tas	9	4500
Ber kebir ma'a ikar		800
Tüfenk	1	480
Köhne minder	1	300
Köhne yasdık		300
Zıbun		100
Don		20
Çarşeb	2	200
Yorgan		300
Köhne çakşır		400
Yasdık	2	100
Sahan	7	600
Legen ma'a ibrik		400
Köhne ibrik		50

⁶¹ Η σημερινή περιοχή της Παναγίας Σταυροφόρων που βρίσκεται στην οδό Δικταίου Άνδρου στο Ηράκλειο.

Kahve ibriđi		40
Tencere		200
Köhne tencere	3	300
Tas	1	150
Kazgan		500
Buzađı	2	200
İhram		50
Kilim		100
Yekün		32870
Minha'l-ıhracat		
Mehr-i müeccel müşbitül zevce il-mezbure		1500
Deyn müşbit Ahmed Beşe		2880
Deyn müşbit ...		800
Resm-i kısmet ma'a kalem ve hudamiye ve hisse		600
Yekün		5780
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		27090
Hissetü'l-zevc 'l-mezbure Fatma		3382
Hissetü'l-bint Saliha 'l-mezbure		7901
Hissetü'l-bint Rakim 'l-mezbure		7901
Hissetü'l-bint Ayşe 'l-mezbure		7901

Medine-i Kandiye mahallatından Sultan İbrahim mahallesi⁶² sükkânından iken bundan akdem vefat eden Hasan Ağa İbn Abdullah nam müteveffanın veraseti sulbi oğulları Mehmed ve Hüseyin ve İbrahim ve Mustafa ve Ali nam sağirlere ve sulbiye kızı Emine nam sağireyi ve zevce-i meknuha-ı metrukesi Saliha bint Mustafa nam hatun münhasır olduğu şeran zahir ve mutehakkak oldukdan sonra olur kızı Sefire müteveffayı mezburenin vasisi muhtari olan sigar muhazir olan mezburun valideleri mezburede Saliha talebile tahrir olunan muhallelfat müteveffayı mezburenin ale-vech-i ati zikri hurrire fi yevmi' l mi'e min Muharrem ul-harram lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Mor kürk	1	900
Köhne ...	1	369
Sahan sade	1	55
Kirmizi kuşak	1	144
Kirmizi çakşır	1	440
Sarık	1	75
Silah	1	40
Sahan lengeri	2	157
Ma'a	1	135
Köhne ibrik	1	150
Sağiri	1	100
Kebir tencere	1	515
Def'a tencere	1	335
Def'a tencere	1	440
Sağir tencere	1	90
Leğen ma'a ibrik	1	450
Göğüm	1	325
Mevat	1	165

---

⁶² Στο σημερινό Μπετενάκι.

Silah	1	220
Matara	1	50
Buğday muzur	5	540
Alef muzur	8	80
İnek	2	960
Tas	2	360
Sarık	1	9000
Beygir	1	800
Merkeb	1	360
Kerrake		1280
Kantar	2	360
Bakraç	1	80
Bağ dönüm	80	3200
Tarla muzur	10	2400
Boğaçā direm	5	1600
Şere küp	4	800
Sandık	1	800
Küp	6	640
Yekün		28280
Minha el-ihracat		
Techiz ve tekfin		1280
Mehr-i mueccel ul-müşbit ul- zevce il-mezbure Saliha		15000
Resm-i kısmet		600
Kâtibiye ve hudamiye ve emsariye		200
Ücret-i dukkân ma'a dellaliye		200
Minha el-ihracat		7380
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		11000

Hissetü'l-zevce 'l-mezbure Saliha	1375
Hissetü'l-ibn Mehmed 'l-mezbure	1750
Hissetü'l-ibn Ali 'l-mezbure	1750
Hissetü'l-ibn Hüseyñ'l-mezbure	1750
Hissetü'l-ibn Mustafa'l-mezbure	1750
Hissetü'l-ibn İbrahim 'l-mezbure	1750
Hissetü'l-bint Emine 'l-mezbure	875

Σελ. 99 του Κώδικα (2^ο έγγραφο)

7 Muharrem 1104 [18/9/1692]

Medine-i Kandiye mahallatından Vekil-i Harc mahallesi⁶³ sultanından iken bundan akdem vefat eden Mustafa Bey İbn Abdullah nam müteveffanın sulbiye oğulları Hüseyñ ve Halil ile sulbiye Fatma ve Rabia'yı ve müteveffa mezburenin zevc-i metrukesi Saliha bint Ali nam hatun munhasıra olduđu şeri zahir ve mütebeğın oldıktan sonra müteveffayı mezburenin vasi muhtarı olan Safer mezburenin veledleri mersum Saliha talebile tahrir olunan muhallelfat mezburenin ale-vech-i ati beyan olunur hurrire fi yevmi l-mi'e Muharrem ul-harram lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Sahan	8	900
Kebir sahan	3	700
Lengeri	3	150
Tas	1	150
Tencere	2	300
Göğüm	1	450
Kebir tencere	1	300
Def'a tencere	2	400

⁶³ Η συνοικία Vekil-i Harc mahallesi είναι γύρω από το τέμενος Ρετζέπ Αγά (ναός Αγίας Αναστασίας) στο Καμαράκι. Ειδικότερα, από οδό Γιαμαλάκη μέχρι περίπου το ύψος της συμβολής της με την Αποκορώνου και από την οδό Καλοκαιρινού μέχρι τη συμβολή της με την οδό Κουρμούληδων.

Köhne tas	1	100
Leğen ma'a ibrik	1	600
Kahve ibrik	2	200
Ma...	1	150
Kebir tas	1	200
Haliç	1	600
Yasdık	2	300
Kirmizi velençe	1	300
Alaca kilim	1	200
Minder	1	300
Yağmurluk	1	160
Yasdık	1	400
Def'a yasdık	2	200
Tebisi	1	500
Silah	1	300
Kantar	1	500
Tas	1	50
Madem kuşak	1	160
Buğday muzur	8	380
Arpa muzur	8	300
Sağrı	1	200
?	1	500
İhram	1	?
Dört akçe		
Alaca kilim	1	200
Kebir küp	5	100
Minha'l-ihracat		

Mehr-i mueccel ul-müşbit ul- zevce il-mezbure Saliha	4000
Resm-i kısmet	400
Kâtibiye ve hudammiye	300
Kassamiye	4700
Sahh ‘l-baki ul-taksim beyne ‘l-verese	10050
Hissetü’l-zevc Saliha ‘l-mezbure	1256
Hissetü’l-ibn Hüseyñ ‘l-mezbure	930
Hissetü’l-ibn Halil ‘l-mezbure	2930
Hissetü’l-bint Fatma ‘l-mezbure	1465
Hissetü’l-bint Rabia ‘l-mezbure	1465

Σελ. 100 του Κώδικα (1^ο έγγραφο)

20 Muharrem 1104 [1/10/1692]

Medine-i Kandiye muzafatından merhametlu mahallesine tabi Yeni Köy⁶⁴ sükkânından iken bundan akdem vefat eden Hüseyñ Bey nam müteveffanın veraseti zevc-i metrukesi Ayşe bint Abdullah nam hatun ile sulbiye kebir oğulları Mehmed ve Ali’ye ve sulbiye sağire kızı Fatma’yı münhasıra olduğu şer’i zahir ve mütebeyyin olduktan sonra sağire-i mezbure Fatma’nın kabul şeran mensub vasisi olub beni ... Ayşe mezbure Mehmed talebile tahrır olunan muhallefat müteveffayı mezbure ki zikr olunur şehr gurre-i Muharrem ‘l-haram lisene erba ve mi’e ve elf.

	Aded	Meblağ
Menzil-i bab fevkani ve tahtani der karye-i mezbure	3	35
Menzil-i bab ... Kandiye	6	80
Küp	8	3
Buğday	7	3
Dolab	1	1.5
?	2	1

⁶⁴ Το σημερινό Νεοχώρι Ηρακλείου του Δήμου Αρχανών – Αστερουσίων.

... tahtası	2	0.5
Döşek	2	2
?	1	2
Hınta muzur	40	13
Sağır muzur	65	15
Şal	4	1
Kırmızı kilim	1	1
Sir hasiri	1	1
Merkeb	1	5
Def'a merkeb	2	5
Katır	2	50
Kasrak tası	3	30
Öküz çifte	2	30
Başı hane	1	40
Tarla muzur	50	100
Eşcar zeytun	120	50
Kilim ve döşek	1	2
Çarşeb	2	5
Bahçe	10	10
... olan		40
Bağı		9
Felh	1	1
Tüfenk	1	3
Yekün		540
Mehr-i mueccel		36
Resm-i kısmet		12
Kâtibiye huddamiye		5

Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese	494
Hissetü'l-zevc	61.5
Hissetü'l-ibn	173
Hissetü'l-ibn	173
Hissetü'l-bint	86.5

Σελ. 100 του Κώδικα (2^ο έγγραφο)

10 Safer 1104 [20/10/1692]

Medine-i Kandiye'de Valide Sultan mahallesi⁶⁵ sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden Gurbanı Beşe nazratından [;] kimesnenin veraseti zevc-i menkuha metrukesi İsmahan ile mezbure İsmahan [;] vaki hamilina münhasıra olduğu hamile mezburenin [;] hafta vasi muhtarı olan mezbure İsmahan talebile tahrir olunan muhallefat muteveffayi mezbure ki zikr olunur hurire fi yevmi 'l-hamis aşere min safer ul-ahır lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Tencere	7	10
Ma'a	1	5
Tas	1	1
Def'a tas	1	1
Sahan	3	2
Sağır lengeri	2	2
Tas	1	5
Köhne yeşil çuka kürk	1	2
Leğen ma'a ibrik	1	2
?	1	2
Kantar	1	1
Döşek	1	1
Sağrı yasdık	1	5

⁶⁵ Στη σημερινή πλατεία Κορνάρου.

Köhne hasır	1	5
?	1	35
Bir kilimi	13	2
Köhne sarık	1	5
Tas	1	2
Küb	2	3
Tarak	1	18
Silah	1	8
Menzil der mahalle-i mezbure	1	8
Hinta muzur	130	55
Sağır muzur	60	13
... muzur	120	17
Tarla dönüm	1500	200
Öküz reis	2	20
?	2730	61
Yekün ...		590
Minha'l-ihracat		
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		?
Hissetü'l-zevce İsmahan		60.5

Medine-i Kandiye'de Hünkâr camii mahallesi⁶⁶ sakinlerinden iken bundan akdem vefat eden müfti İbrahim Efendi Bey veraseti zevce-i menküha metrukesi Emine bint Abdullah nam hatun ile sulbiye oğulları Abdulmecid ve Musaid nam sağirlar munhasıra olduğu şeran zahir oldukdan sonra sağire mezburenin kibel-i şeran mensub vasileri olan yerlü halifesi Ahmed efendi marifetile tahrir olunan terk müteveffayi mezbure dir ki zikri olunur hurrire fi'l-yevmi'l-hadi aşere min Şaban 'l-muazzam lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Dahiliyeli ve harçiyeli		32000
Menzil mahalle-i mezburede		20000
Yasdık	2	205
Def'a yasdık	2	206
Minder	1	145
Def'a minder	1	130
Yastık	1	50
Kebe	1	226
Tencere	1	125
Tencere ma'a kabak		405
Def'a tencere ma'a kabak		315
Kantar	1	205
Taba	1	66
Kandil		120
Def'a kandil		440
Köhne tas		35
Börek tebsisi		1220
Mangal		405
Tencere ma'a kabak		380

⁶⁶ Στις τρεις Καμάρες ή αλλιώς στην Πλατεία Ελευθερίας.

Sađir lengeri		200
Minder		280
Havan		151
Lengeri		700
Sahan ma'a kabak		850
Sahan		430
Sađir tası		290
?		255
Köhne leđen ma'a ibrik		350
Kahve ibriđi		125
Tas	1	231
Def'a tas	1	110
Def'a tas	1	68
Kefgir ma'a kepçe		161
Ördek ma'a sacayak		106
Kazgan		1510
Sepet	1	150
Def'a köhne sepet		22
Satır ma'a sacayak		180
Sahan kabađı	2	230
Kaşıık	10	40
Hırda timür		280
... bend		111
Sandıklı peřtahta		2100
Def'a peřtahta		450
Def'a peřtahta		290
Kebir sini		905

Tabanca		550
Çarşeb		440
Makrama	2	170
Yay ma'a ok		405
?		1020
Kuzi lengeri		690
Kebir tencere ma'a kabak		805
Güğüm		351
Tebsi		220
Ağaç hak		110
Def'a ağaç hak		20
Bakır raht		1300
Kayış raht		60
Kâse	1	60
Def'a kâse	1	525
Def'a kâse		655
Kutu ma'a fincan		44
Kara kılıç		820
Mor sof		1260
Def'a sof		900
Çakşir		990
Şiker bent		1350
?		45
Köhne kürk		4566?
Abas		815
Köhne kürk		2000
Hancer		1210

Hırdavat	61
Sim raht	600
Nakd akçe	24000
Arab cariye	19200
?	2060
İnci emanet	1600
Sim kuşak	2600
Altun hatem	16000
Terpoş	1000
Bıçak	200
Cariye	25600
Me'sut cariye	12800
Mecnul[;] Arab	1050
Yasdık minder yan ...	500
?	2000
Yahya efendi ...	2000
Minder ul-fekar[;]	1000
Teğsir kazayı[;]	1600
Teğsir kazayı tane[;]	1600
Minha [;]	1000
Mütehakkik[;]	200
Şerh kebir	800
Rehavi	300
Gurema zade[;]	100
Muhtar sahan[;]	200
Mueyid zade[;]	20
?	100

Şerh ...	200
?	
Yekün	207504
Minha 'l-ihracat	
Muteveffayı mezbure ... iken ...sarf olunan	15220
Deyn müşbit Mustafa Odabaşı	900
Deyn müşbit Elhaç Ali	2200
Deyn müşbit Elhaç Mustafa	2700
Resm-i kismet ma'a kâtibiye ve ihsariye	5307
Mehr-i müşbit Emine hatun	2000
Dellaliye ma'a icret dukkân	1500
Yekün	29520
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese	177984
Hissetü'l-ibn Abdulmecid	77868
Hissetü'l-ibn Musaid	77868
Hissetü'l-zevce	22248

---

⁶⁷ Σε αυτό το σημείο ο Κώδικας είναι κατεστραμμένος και παραλείπονται κάποια από τα στοιχεία της διαθήκης.

Medine-i Kandiye sakin Asitane yeniçerilerinden olub bundan akdem vefat olmuş Musa Beşe Bey ... zevce-i metrükese Rabia bint Ahmed nam hatun sulbiye sağır oğlu Ahmed ve sulbiye sağire kızı Ayşe'yi munhasıra olduğu şer'i zahir ve mütebeyyin olduktan sonra ...⁶⁸ tahrir deyin ul-vezir takim olunan muhallefatidir ki vaki üzere zikr olundi hurire zilkade ul-şerif lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Alaca kilim		300
Def'a alaca kilim		210
Beyaz ihram		350
Def'a köhne ihram		85
Çuval		161
Def'a çuval		80
Köhne siyah hare		65
Köhne ...		200
Sahan ve tencere ve taba		665
Balta		80
Def'a çuval		17
Hırdavat		151
Aba şalvar		100
Köhne don		170
Köhne aba nim-tane		60
Köhne çuka nim-tane		161
Tozluk		81
Yeşil çuka nim-tane		500
Kırmızı mukaddem kuşak		720
Kırmızı şal		850

---

⁶⁸ Κατεστραμμένος κώδικας

Helali sarık		280
Köhne fes		55
Kaşıklar		15
Sepet sanduğu		265
Tüfeng ve silah		1045
Kara kılıç		645
Beygir		160
Beygir		1840
Beygir		4080
Tencere ve havan ve legen		200
Nakd-i bulunan		2875
Flandra nam manastır keşişlere ber muceb-i temessük gürüş	120	19200
Yekün		34569
Minha'l-ıhracat		
Techiz ve tekfin		1800
Mehr-i müeccel müşbit		9000
Resm-i kısmet ve kassamiyye		950
Kâtibiyye ve huddamiye		560
Dellaliye		260
Resm-i tahsili mübaşir		1920
İhracat yekün		14490
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		20079
Hissetü'l-zevc 'l-mezbure		2510
Hissetü'l-ibn 'l-mezbure		11712
Hissetü'l-bint 'l-mezbure		5856

Evvel oluna kazası sükkânından olub medine-i Kandiye muhafızasında olan Asitane yeniçerilerinin sakan sekiz cematından iken bundan akdem vefat olub veraseti mukarrunleh binnasb cihetden ammisi oğlu Fazli Beşe nam kimesneye muhasır olan mersum Musa Beşe'nin metrukâtıdır ki mezburenin talebile tahrir olunduk hurrire fi zilka'de ul-şerif ul-ahır lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Leğen ve ibrik		80
Sahan	3	100
Def'a küçük sahan	2	30
Tane ve kabak		60
Samanlık		30
Köhne kefgir		6
Lengeri tebsi	4	40
Tencere ve kabak		160
Börek tebsisi		70
Ağaç sini		3
Kahve ibriği		10
Kavuk		3
Köhne kilim		40
Köhne yastık	3	80
Def'a yastık	4	70
Minder		20
Def'a köhne minder		30
Köhne ma'a kaftan		50
Köhne çuka şalvar		90
Köhne helali kuşak		30
Köhne çuka kaplı kürk		120

Köhne nefti çuka dolama	70
Köhne sarık	20
Kebe	50
Def'a köhne sarık	20
Def'a köhne kebe	40
Yorgan	80
Köhne nim tane	35
Diz çakşırı	50
Köhne çarşaf	2
Alaca peşkir	15
Köhne ...	3
Köhne ...	10
Tüfeng	80
Kara kılıç	80
Saha bağı	30
Asel	20
Kaşıklar	4
Fener	60
?	3
Köhne balta	3
?	8
Köhne pabuç	6
Tutuncu kileri	20
Tufeng kalbu	34
Def'a tutuncu kileri	48
Sakal tarağı	13
Lüle	213

Kilit	36
Bal mumu	25
Karga logün	10
Sarık sabr	22
Tutun vekad	105
Köhne duhan	3
Küçük sandık	3
Sandık ...	20
Hare duhan	25
Bakır terazi	40
Kantar	25
Akçe tahtası	5
Def'a tutun	35
Dukkân perdesi	11
Köhne ...	15
Nakdi	2350
Firengi altun	220
Yekün	5294
Minha'l-ihracat	
Techiz ve tekfin	900
Resm-i kısmet ve sahib haracı	450
Resm-i çavus	1035
Kasim haracı	100
Minha'l-ihracat	2809
Yekün icret	2485

Medine-i Kandiye mahallatından [...] bundan akdem vefat olan yerlü çorbaçılarından Receb çorbacı nam muteveffanın ... sağire kızı ... Fatma nam hatun ile sulbiye sağire oğlu Ömer ve sulbiye kebire kızı ... münhasır olduğu şeran zahir ve mütebeyyin olduktan sonra tahrir ve taksim olunan metrukatidir ki zikri olunur hurire fi evasit zil-hica ul-şerif lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Köhne minder		170
Def'a minder		81
Def'a minder		107
Def'a minder		415
Kirmizi velense		875
Sim yüzük		150
Köhne mai velense		410
Yasdık		405
Def'a yasdık		231
Def'a yasdık		820
Def'a yasdık		410
Eğer ve üzengi ve kayış raht		1400
Def'a kayış raht		400
Kavuk kalil		100
Kavuklar		157
Def'a kavuk		200
Cıza		80
Mum		35
Yeşil çuka kaplı kürk		2600
Şiş		30
Mai çuka ferace		1400

Kapama kaftan		230
Def'a kapama		185
Köhne çuka zelbuş		200
Siyah kaftan		305
Köhne sarık		310
Zıbun		125
Nim kürk		305
Çuka nim-tane		640
Peşkir		270
Yağmurluk		221
Kuşak		255
Duman çakşırı		700
Eğer ve üzengi ve kayış raht		40
Birinci kürdan ve gülbeden		161
Küçük sıgır		160
Sahanlar		460
Tabe		60
Pok lengeri	2	460
Tencere ve kabak		410
Kabaklı tabe		260
Ağaç sini		40
Bakir sini		550
Bukağı demür		156
Sim katele ve balta		1860
Tas ve kahve ibriği		190
Kantar		40
Def'a kahve ibriği		180

Tuç kandil		256
Kalkan		25
Fıncan tebsisi		160
Küçük tas		165
Tufeng		290
Sim akreb saat		2900
Mısır hasırı		290
İskemle		60
Küb ve tekne		250
Köhne yorgan	2	480
Bargir reis		2300
Cem'an yekün otuz bin dört yüz altmış beş akçe dir		30465
Minha'l-ihracat		
Techiz ve tekfin		1000
Resm-i kismet ve kâssamiye		900
Kâtibiye ve dellaliye		800
Yekün		2700
Sahh 'l-baki		27765
Mehr-i mueccel müşbit ul-zevc l-mezbure Fatma/ guremadan hissesi		7000/6048
Diğer zevcesi Fatma'ya mehr-i mueccel müşbit/ guremadan hissesi		400/348
Muteveffayı mezburenin ... Hüseyin Beşe'ye deyn müşbit/ guremadan hissesi		12000/10358
Etmekçi Ali Beşe'ye deyn müşbit.../guremadan hissesi		1800/1554
... yeniçerilerinin... deyn müşbit.../guremadan hissesi		4140/3576
Deyn müşbit Hasan Beşe'ye .../guremadan hissesi		630/547
Mustafa Çelebi'ye deyn müşbit... /guremadan hissesi		440/376

Yerlu yeniçerilerinin on iki ...deyn müşbit /guremadan hissesi	2700/2328
Terzi ... Mehmed deyn müşbit... /guremadan hissesi	360/308
... Ali Beşe'ye deyn müşbit ... /guremadan hissesi	880/756
Çavus zade Ali'ye deyn müşbit... /guremadan hissesi	240/204
Yerlu ağası Ahmed Ağa'ya deyn müşbit... /guremadan hissesi	1580/1360
Yekün gurema (σύνολο για τους πιστωτές)	27762

Σελ 161 του Κώδικα

Sevval 1104 [Ιούλιος 1693]

Medine-i Kandiye sükkânından iken bundan akdem vefat olub veraseti zevc-i metrukesi Ayşe nam hatun işe sulbiye kebire kızları Ayşe ve Emine munhasır olduğu şeran zahir ve mütebeyyin olan Asitane topçibaşısı Ali Ağa'nın düyuni terekesi Ali Ağa'nın ... olduğu ahliden muhallefati bey edub düyuni edaya vasi nasb ve tayin olunan Ahmed Ağa'nın talebile tahrir ve validesi deyun ... zikri olunur hurire fi şehr Şevvali-l'-kiram lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Mai orta keçesi		1820
Minder	2	930
Kebir halı		2250
Mai döşeme		610
Seccade		310
Köhne kebe		101
Def'a küçük halı		105
Makad	2	1010
Kadife yasdık	2	500
Def'a kadife yasdık	2	940
... yasdığı	2	255
Beledi köhne yasdık	2	350
Çuka yasdık	5	800

Yorgan		400
Def'a yorgan		325
Def'a yorgan		500
Def'a yorgan		375
Yağmurluk		710
Köhne şiker	2	200
Mai velense		550
Minder keçesi	7	850
Kebir kilim		1105
Kırmızı velense		430
Kürk		2940
Zelbuş		670
?		1700
Kavuk	3	200
Köhne beden kürk		80
Kırmızı...		1010
Kırmızı çuka ferece		1330
Tuman çakşırı		170
Siyah kapama		255
Def'a kapama		300
Yeşil kuşak		190
Sarı		660
Def'a köhne sarık		390
Gömlek		110
Def'a gömlek	2	245
Sim bıçak		337
Zibun		110

Kirmizi sof		160
Hırdavat	2	315
Raht ma'a reşme		7000
Sim balta		1210
Sim kılıç		2310
Def'a sim kılıç		2500
Peştahta		71
Def'a peştahta		560
Mai kabur		2050
Kebir sini		1610
Def'a sini		220
Yol tasları		1000
Sahan ma'a kabak		1600
Kebir lengeri	2	1080
Leğen ma'a ibrik		820
Küçük lengeri	4	80
Tencere ma'a kabak		500
Def'a tencere		670
Def'a tencere		700
Def'a tencere		265
Güğüm		379
Def'a tencere		315
Kazgan		1620
Def'a tencere		165
Kahve ibriği		206
Tas		160
Kahve kurmak tabe		316

Tabak ma'a lengeri	315
Kebir tabe	71
Tu havan	255
Mangalar	400
Def'a kahve ibriĐi	115
Def'a kahve ibriĐi	31
Kebir kahve ibriĐi	300
Őem'dan	260
Fener	160
Def'a fener	275
Kantar	150
Def'a kantar	350
Def'a köhne kantar	50
Def'a sahan	600
Kp	300
Sepet sanduĐu	250
SoĐan	342
Köhne sanduk	176
?	120
... olan	6360
Vezir ve kaza olan ... mahsuli	33820
Merkeb reis	1830
Yekün	96020
Minha'l-ihracat	
L' techiz ve l' tekfin	3150
Resm-i kismet ve kassamiye	2500
Kâtibiye ve hddamiye	1100

Dellaliye		1280
Yekün		8030
-----		87990
Deyn müşbit Ebubekir Efendi'ye (guruş)	332 guruş	79550
Deyn müşbit Tobuçıbaşı Salih Ağa'ya	114 guruş	20520
Deyn müşbit ... yedi ... üzerine	242 guruş	43560
Mehr-i mueccel müşbit ...	100 guruş	17000
Deyn müşbit İkinci Mustafa Beşe'ye	24 guruş	4320
Deyn müşbit miziri? Mehmed'e	25 guruş	3500
Deyn müşbit İbrahim Odabaşı'ya	12 guruş	2160
Deyn müşbit Tobuçılar Odabaşı Hüseyin Odabaşı'ya	30 guruş	7200
Deyn müşbit Çuka Derhaci Hasan'a	142 guruş	25560
Deyn müşbit Omer Çorbacı'ya	11 esedi	1980
Deyn müşbit imam Mustafa Efendi'ye		5400
Deyn müşbit el-Hac Ahmed'e		600
Ali Beşe'ye deyn müşbit		1120
Yekün ...		87990

Medine-i Kandiye mahallatından Mustafa Bey mahallesi⁶⁹ sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan Ayşe bint Mustafa nam mutevefanın veraseti zevce-i metruki Aÿşenin ul-beled Omer nam kimesneye ve seyid sağıre oğlu Mehmed munhasır olduğu şeran zahir ve mütebeyyin olduktan sonra beyne ‘l-verese tahrir ve taksim olunan metrukati dir ki zikri olunur hurrire fi’l-yevm ul-evahir Zil-hiccet-ul-ahir lisene erba ve mi’e ve elf.

	Aded	Meblağ
Siyah ihram		236
Yorgan		550
Aba yasdık	2	440
Def’a yasdık		100
Mai kilim		305
Köhne velense		160
Çarşeb		240
Def’a köhne yorgan		310
Köhne ihram		150
Def’a yasdık		100
Köhne çuka ferece		800
Köhne yeşil telli kaftan		505
... kaftan		560
Köhne zibun		60
Çanak makrama		315
Köhne yasdık		50
Gömlek şal kuşak		110
Leğen ibrik		370
Sahan ve kabak	3	156

⁶⁹ Η συνοικία αυτή είναι στην περιοχή του λιμανιού, από την Πύλη του Μόλου μέχρι και την οδό Μητσοτάκη. Ο Μουσταφά Μπέης είχε κτίσει και το τέμενος πάνω στον Κούλε.

Tencere ve kabak	145
Def'a köhne tencere ve kabak	70
Börek tebsisi	300
Köhne çarşeb	50
Sim ok kuşak	50
Zevce-i mezbure mutekada mehr-i mueccel	4000
Yekün	10132
Minha'l-ihracat	
Mutevefayı mezburenin İskad ... için	1600
Resm-i kismet	300
Kâtibiye	80
Hamaliye	20
Harc ... ve haramiye	360
Yekün ihracat	2360
Sahh l' baki	7772
Hissetü'l-zevc	1943
Hissetü'l-ibn	5829

Medine-i Kandiye mahallatından Valide cami mahallesi⁷⁰ sakinlerinden iken bundan akdem vefat olmağla Mustafa Beşe İbn Abdullah nam mutevefanın veraseti zevce-i metrukesi Hatice nam hatun ile sulbiye kebir oğlu İbrahim ve sağır oğulları Ahmed ve Ali munhasır olduğu şeran ve mütebeyyin olduktan sonra ul-verese tahrir ve taksim olunan metrukatidir ki zikri olundu hurire fi 'l-yevmi' l-işrin min şehir Zil-hiccet-i şerif lisene erba ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Ma'kud hane mahalle-i mezbure		8000
Buraya mahmiyesinde bundan nam karye[;] hududunda vaki tarla ve bağı ve harab hane		6400
Kebir kazgan		320
Harc vaki yirmi muzur tarla ber vech ...		6400
Balta	2	60
Küp	17	320
Tencere ve kabak		320
Sahan	40	320
Def'a sahan		80
Köhne kebir tabe		160
Demur kezme	2	80
Kesir ve kürk		40
Kebir kesir		80
Köhne akr		160
Tüfenk		480
?		40
Kara kılıç		80
Destereler		60
Köhne kilim	3	160

⁷⁰ Στο Φαλτέ Τζαμί, όπως λέγεται σήμερα.

Peřtahtası	19	320
Tahta sandık		480
Hirmen ... küçük		160
Demur hırdavat		60
Yasdık		160
Kantar		80
Pok ...		320
Döřek	2	160
Katır reis		4350
Öküz	2	1920
Def'a öküz	1	800
Kandak		1080
Yekün		34750
Minha'l-ihracat		
Mehr-i mueccel müşbit ul-zevcei l-mezbure		9000
İstana yeniçerilerinin on yedi boluk ortasına deyn müşbit		1800
Bağı ... ihan verilen		800
Kadı-ı sabık verilen		1360
Resm-i kismet		700
Kâssamiye ve hudamiye		300
Kara Mehmed Beře'ye deyn müşbit		540
Yekün		14600
Sahh el baki		20150
Hissetü'l-zevc		2518
Hissetü'l-ibn		5877
Hissetü'l-ibn		5877
Hissetü'l-ibn		5877

Medine-i Kandiye mahallatından Sofi Mehmed Paşa⁷¹ camii mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan berber Yusuf Bolukbaşı nam muteveffanın zevce-i metrukesi Fatma nam... kebir oğlu es-seyyid Süleyman ve sağır oğlu İsmail ve sulbiye sağire kızları Şerife ve Emine ve Ayşe nam şerifan münhasır olduğu şeran zahir ve mütebeyyin olduktan sonra beyne 'I-verese tahrir ve taksim olunan muhallefatıdır ki zikri olunur hurire fi şehri Cemaziyülahir lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Ma'kud hane der mahalle-i mezbure		2700
Tüfenk		135
Köhne nim-tane kürk	2	30
Def'a nim-tane köhne		20
Köhne kilim	2	65
Köhne velence		10
Köhne ihram		30
Peşkir	2	30
Küçük yasdıklar		60
Sahan	3	60
Tabe		20
Küçük lengeri	3	15
Tas		20
Tencere ve kabak	2	85
Köhne ibrik		15
Köhne kazgan		90
Börek tebsisi		30
Köhne kahve ibriği		80?
Tahta sarık		10

⁷¹ Η συνοικία αυτή βρισκόταν εσωτερικά της Καινούργιας Πόρτας και νότια των Τειχών. Είναι η περιοχή κοντά στη συμβολή των οδών Πεδιάδος και Έβανς.

Şemdan		10
Döşek		30
Def'a çuka nim-tane		20
Köhne don gömlek		20
Def'a kilim		10
Köhne kapama		10
Bir mikdar buğday		10
Boşer kübler	6	50
Bakraç		30
?		44
Ayna ve tas		27
Leğen ve ...		45
... ve şeker ve ...		80
Küçük kazgan		30
Mikraz	2	10
?		65
Kantar		12
Zeyt yağı		225
Siyah bağı		50
Arpa muzur	2	20
Soğan kıymet	2	100
... bardak		50
Kebe hasır	12	48
?		35
Terazi ve kübler		45
Üzüm		50
Yekün		3529

Yalnız dört bin beş yüz yirmi dokuz Mısır para dir

Minha'l-ihracat

Teçhiz ve tekfin

252

Mehr-i mueccel müşbit ul-zevce 'l-mezbure

1250

Resm-i Kismet ve kâssamiye

137

Kâtibiye ve hüdamiye

50

Yekün

1689

Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese

2840

Hissetü'l-zevce

--

Hissetü'l-ibn

710

Hissetü'l-ibn

710

Hissetü'l-bint

355

Hissetü'l-bint

355

Hissetü'l-bint

355

Cezire-i Girit'te mahmiye-i Kandiye muhafızasına memur dergâh-i ali yeniçerilerinden on dört cemaat mahsus oda yoldaşlarından bundan akdem bila verese maaruf vefat eden vekil harc Mehmed Beşe İbn Abdullah nam kimesnenin tereke metrukesi canib-i beyt ül-mal ait olmağın muhafıza mezburede Ağa vekil olan ümdetü'l-emacid ve'l-ayan Hasseki Yusuf Ağa'nın zamanlarından emin beyt ül-mal tavaif mezburenin bila verese maaruf [...] ahz ve kabz memur olan kıdvetü'l-akran altıncı cema'anın corbacısı Ali Ağa'nın talebile verilen müfredat vefati dir ki zikri ati üzere beyan olunur tahrir fi 'l-yevmi ul-sani ve ul-aşer min şehr Muhharemi'l-kiram lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Köhne ...		165
?		595
Köhne mai kürk		1760
Köhne ihram		115
Köhne beyaz peşkir		55
Köhne nim-tane kürk		311
Köhne sürh ... çakşırı		340
Köhne kapama		265
Köhne çarşaf		100
Siyah aba yağmurluk		125
Köhne mai velense		205
Cedid don ve gömlek		1914
Köhne cilalı kuşak		--
Köhne dolvan dolama		1030?
Köhne nefti çuka serhatı		855
Köhne destere ma'a kavuk		150
Köhne çintiyan	2	250
Cedid boğası don		230
Cedid hamam döşemesi		270

?	810
Kaşıklar ve kaşık	70
Siyah boş velense	144
Köhne sah?	132
Köhne cilbend ma'a tespih	111
Küçük sim bıçak	240
Fıncan ve kutu	227
Sepet sanduğu	226
Tufeng ve silah	1510
Sim kürde	1440
Tencere ve kabak	606
Bakır ibrik	409
Kabaklı tabe	102
Sahan ve lengeri	307
Küçük leğen	181
Şerbet-i kâse	360
Kahve tebsisi ve kefgir ve tencere	185
Küçük taslar	414
Kahve ibriği	142
Küçük kantar	44
Bakır sini	310
Def'a leğen	275
Fener	540
Def'a leğen ve ibrik	550
Küçük lengeri	155
Def'a kahve ibriği	180
... ayak	195

Köhne çizme		161
Köhne gırar	2	100
Ağaç sini		60
Nukud akçe		8440
Yekün		27414

Dört akçe bir para olmak üzere yalnız yirmi yedi bin dört yüz on dört akçe dir

Minha'l-ihracat

Teçhiz ve tekfin ve harc		4800
Deyn müşbit		1200
Kâssamiye ve hüdamiye		662
Kâtibiye		150
Dellaliye		480
Hamaliye ve ücret dukkân		120
Yekün		7412
Sahh el baki ul-taksim		20002

Dört akçe bir para olmak üzere yalnız yirmi bin iki akçe dir

Kandiye muhafızasında olan on dördüncü cemaatın odabaşı mahmiye İstanbullu Hasan Çelebi nam muteveffanın muhalefattır ve sayası ve takfin için taife-i mezburenün Ağaları olub bila verese vefat olanların muhalefatları kısmet memur olan Haseki Yusuf Ağa terk şerden vasi nasb olunub kabz eyledi nukud eylediyken muhalefatıdır zikr olunur hurrirre Muhhareme '1-haram lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Mushaf-i şerif hediyesi		1200
Doşek ve minder	1 ve 2	355
Köhne kaliçe seccade	2	260
Köhne çuval keçesi	2	110
Köhne meşin sofra		81
Leğen ibrik		1000
Köhne çizme		75
Kahve ibriği		190
Kahve tebsisi		40
Şem'dan	1	55
Fıncan ma'a kutu	8	105
Kaşık ma'a kaşıklık		61
Köhne siyah aba		105
Köhne beden kürkü	1	250
Müsteamal peşkir	1	61
Müsteamal şüş çuka kürk		800
Yorgan ma'a çarşeb		224
Boğası çakşır		600
Beyaz alaca zıbun		625
Kaba kaftan	3	760
Don ve gömlek	2	340

Müsteamal kavuk		156
Çorab		2
Müsteamal destar		430
Nim destar		62
Def'a destar		120
Cilbend müsteamal		170
Müsteamal tuman çakşırı		600
...çuka ... müsteamal kürk		6500
Yeşil divan ...		1800
Siyah çuka kürk		2110
Kırmızı makdem		555
Mai çuka serhadi		790
Yeşil serhadi		800
Menus çuka serhadi	1	550
... makramaları	6	110
Balta ve şer hançer		750
Sim bıçak		415
Kırmızı çuka tuman çakşırı		2000
Cedid destar	1	840
Makramalar	10	542
Müsteamal boğaç	3	123
Müsteamal uçkur	2	100
Küçük fener		100
Çuval	2	50
Sebet sanduğu	1	100
Kahve def'a	35	4900
Asel-i gömeç	6	720

Şeker def'a	1	120
Altune yıldızlar hanım niyam Hasan ma'a buruze hanım		600
Sim hatem benam-i Osman ma'a ... hatem		280
Nakdi esedi guruş		313
Frengi altun nakdi		301
Şiringa altun nakdi		34
Yara nakdi		315
Kandiye Yerlu Ağası Ahmed Ağadan alınan guruş	135	5400
Gömrükçü Elhaç İbrahim zimmetinden alınan guruş	80	3200
Çilingir Mehmed nam kimesneden para Mısiri		360
Girid Metropolidi Tanas zimmetinde olup tahsil olunan esedi		71404
Kurşun[;] nam Girid abasından tahsil olunan		2750
Ermeni oğlundan	Esedî 10	400
Yorgi nam zimmetinden yekün nakdi		440
... kırk ... guruş	16160	830220
Beher ... dört akçe ...ve kırk ... guruş		
Minha'l-ihracat...		
Techiz ve tekfin ... üzere dir esedi		2800
Hacı şerif ve satır[;] esedi	300	12000
... İvaz ve satır müşbit esedi	100	4000
Cariye ... Ayşe'ye	100	4000
Hudammiye Mustafa Beşe'ye ve satır müşbit esedi	100	4000
Hisset ... hudammiye eden Sah Beşe'ye ve satır müşbit esedi	50	2000
Resm-i Kısmet		2000
Kassamiye ve kâtibiye ve hudammiye		800
Musarif tahsil zimmi ... şerif ul-şuan		2000
... üzere...		1500

Ücret tasib ve ücret ... ve dellaliye	800
Yekün	39602
Sahh 'l-baki	41402
... kırk bir bin dört yüz iki beher kırk beher gurus olmak üzere dört akçe bir beher olmak üzere dir.	
Ağası mezbure benden ... için	

Σελ 165 του Κώδικα

16 Rebi 'yülevvel 1105 [15/11/1693]

Medine-i Kandiye mahallatından Hacı Mehmed Paşa camii mahallesi⁷² sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan Suleyman Beşe nam mutevaffanın veraseti zevce-i metrukesi Azize nam hatun ile sulbiye sağire kızı mühasıra olduğu şeran zahir ve mütebeyyin olduktan sonra sağire mezburenin kibel şerden mensub vasisi olan imam Yusuf Efendi talebile tahrir ve deyn olursa taksim olunan metrukâtıdır ki vech ati üzere zikr olunur tahrir fi 'l-yevmi ul-sadis aşere min şehri Rebi 'yülevvel lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Enam-ı şerife mehir		0,5(guruş)
Hane der mahalle-i mezbure		150
Tufeng	2	8
Kara kınlı frengi kılıç	2	5
Sim cerkezi raht ve kara raht		4
Eğer ve üzengi		1
Beyaz köhne velence		1,5
Köhne beyaz ihram		1,5
Köhne kaliçe seccade		1,5
Minder	2	2
Köhne yadık	5	3
Müsteamal yeşil çuka dolama		6

⁷² Η σημερινή περιοχή της οδού Πεδιάδος.

Cedid siyah kaftan		2
Köhne kavuk ve şal		1
Cedid babuç ve köhne cüzdan		1
Kebir alaca kilim		1,5
Leğen ve ibrik		2
Don ve gömlek		1
Doşek	1	1
Küçük ve suk sahan	14	10
Köhne kapama döviz çakşırı		2
Köhne kuşak ve don		1
Köhne beden kuzu kürk		1,5
Kefgir ve lengeri		2
Küçük ve sok tencere	6	10
Taba ve tas		1,5
Borek tebsisi	3	4
Kahve ibriği	2	1
Asel-i dakiyye	30	300
Buğday muzur	10kg	4
Arpa muzur	10kg	2
Yulaf muzur	5kg	0,5
Öküz ma'a dana reis	10	30
Merkeb ma'a reis	3	5
Kısrak ve bargir reis	4	20
Kovan	16	8
Karamoho toprağında tarla muzur gürüş	20	24
Zimemada olan asel şema		4
Zimemada olan		

Der zimmet-i Corci ve Apostol ve İstamat esedi		120
Der zimmet-i Mehmed Ağa tabisinin	10	22
Der zimmet-i İbrahim Efendi mukabele-i Kandiye		200
Der zimmet-i yerli Murad Beşe	20	14
Der zimmet-i Cafar		6
Der zimmet-i papa Kandili		1
Der zimmet-i Kapıkulu Veli Mehmed Beşe		2
Der zimmet-i ...	40	1
Der zimmet-i ... boluk		60
Der zimmet-i Sukuleli Hüseyin		1
Der zimmet-i İşifaki karye Potamioz		2
Der zimmet-i kumbaracı Şahin	Yara 10	7,5
Der zimmet-i ...		6
Der zimmet-i ve bağ Mehmed		2
Der zimmet-i Kara Hüseyin ve Sarı Hüseyin		3
Der zimmet-i Mehmed havacı muezzin baca? ma'a Ahmed Paşa		4,5
Der zimmet-i ... karye ...		10
Der zimmet-i Çukadar Elhac Hüseyin		250
Der zimmet-i Kurdoğlu Hüseyin sakin karye o meskurval?		40
Der zimmet-i görünce ... Mehmed		4
Der zimmet-i Vasil sakin karye ul-aşed		5
Der zimmet-i papa der köylü sakin karye Moho		7
Der zimmet-i mor ve Yorgi sakin		4
Der zimmet-i yerli Mahmud Beşe		10
Der zimmet-i Şahin Bolukbaşı ...		44
Der zimmet-i temurci Veli Beşe ... Hasan Çelebi		67
Der zimmet-i papa İşifaki sakin ul-aşed		6

Der zimmet-i serb Yusuf sakin Ali Ağa Kales		43
Der zimmet-i Bolaki sakin		8
Der zimmet-i Yorgi ve kanatu ... rumi		22,5
Der zimmet-i papa İşifaki ve kethuda ul-aşed ve papa Kostanti... rumi		50
Der zimmet-i sari ...		16
Der zimmet-i Yorgi kanali bayraktarı		5
Der zimmet-i papa Yorgi sakin lağu		5
Der zimmet-i Nikolo sakin karye Moho		4
Der zimmet-i Manoli kanatu sakin karye Moho		3,5
Nakdi Ebu Kenan	Yara 16	179
Sahh 'l-baki		
Bin beş yüz altmış iki esedi gurus...	Yara 6	1562
Minha 'l-ihracat		
Techiz ve tekfin gurus		15
Mehr-i mueccel müşbit 'l-zevce ... gurus	Yara 2,5	55,5
Beyt ul-mal Ali Ağa'ya deyn esedi		10
Ücret ... verilen gurus		3
Zimmiden tahsil olunan şerif altun ve yara ve sarı harc ...		50
Tahsil zimmi için ücret munhasır ve köyü harcı esedi		100
Resm-i kismet ve kassamiye		30
Kâtibiye		10
Hudammiye harc		10
Yekün gurus		2830
Sahh 'l-baki ul-taksim ...		12780
Hissetü'l-zevc 'l-mezbure		160
Hissetü'l-bint 'l-mezbure		1118,5

Ba'ade zahur eden nakdi esedi 410... olunub taksim olundi		1867
Hissetü'l-zevce 'l-mezbure	Yara 15	233
Hissetü'l-bint 'l-mezbure	Yara 30	1633

Σελ 167 του Κώδικα

Rebi 'yülahır 1105 [Δεκέμβριος 1693]

Medine-i Kandiye mahallatından Vezir-i Azam camii mahallesi⁷³ sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan Çukadar Elhaç Hüseyin nam mutevaffanın veraseti zevce-i metrukesi Ayşe hatun ve sulbiye sağır oğlu Hüseyin ve zevce-i mezburenin ... vaki hamile munhasıra olduğu şeran zahir ve mutebeyin oldukdan sonra vereseşi vasi talebileleri tahrir ve beyne ul-verese taksim olunan muhallefatıdır ki zikr olunur hurire fi Rebi 'yülahır lisene 1105.

	Aded	Meblağ
Kilim şerif hediye		550
Hane der mahalle-i mezbure		11250
Mahalle-i mezburede bahçe		900
Sim kınlı sancağı kılıç		400
Def'a sim demir kılıç		800
Sim balta		200
Sim kürdan gülbeden		550
Sim cerkezi raht ve reşme		400
Sim kantare		300
Tabancalı tüfeng		80
Cevherdar tüfeng		400
Def'a tüfeng		120
Bakir raht		4522
Orta vasat keçeleri		890
Kirmizi ve beyaz ihram	2	118

⁷³ Η σημερινή συνοικία του Αγίου Τίτου.

Kadife yasdık	4	696
Def'a aba yasdık	2	201
Çuka mak'at	1	298
Minder	4	394
Beyaz zibun	3	114
Mor çuka yağmurluk		532
Nim tane kürk		320
Def'a nim tane kürk		309
Def'a nim tane kürk	2	710
Mor çuka serhadi		605
Siyah şam kerake		375
Nefti çuka dolama		430
Kapama		151
Tuman çakşırı	2	351
Kaliçe seccade		110
Def'a tabancalı tüfeng	1	52
Def'a tüfeng	1	435
Sim kılıç		600
Bakir kürdan gülbeden		50
Kebir sini		300
Börek tebsisi		115
Kandil		249
Küçük göğüm	2	146
Kahve ibriği	2	81
Kepçe kefgir		95
Köhne ibrik		47
Tencere ve kabak	6	1218

Kabaklı tabe	2	94
Küçük ve pok kazgan	2	420
Kabaklı tas	3	136
Fener		30
Lengeri	2	55
Küçük kebir sahan	27	1023
Şemdan	2	26
Alaca peşkir	2	45
Doşek	1	100
Def'a yasdık	3	200
Kapu ve ocak perdesi		200
Kırık sim ...		600
Yorgan ve ...	2	250
Bir mikdar zeytun yağı		225
Küb	21	945
Bir mikdar ...		270
Keraste		900
Kahve ...	11	4130
Buğday muzur	25	450
Arpa muzur	3	225
Bakir havanı		40
Mihver ... ham		820
Elvan boğası donluk	40	2640
Kırmızı bez tob	10	510
Beyaz asdar tob	108/40μισό	4320
Şam alaca ...	5	1120
... sarık		80

Kirmizi bez tob	3/232 μισό	696
Kenarlı peştemal	10	670
Fes	12	252
Berta fes	11	88
... zira	20	400
Hamam döşemesi	10	110
Masdar peştemal		65
Ma'sum kuşak	4	140
... tob	5	325
Mai bez asdar tob	8	168
Sari ...		45
Kaba sarık		41
Hada zira	27/20	540
Basma ...		760
Don ve gömlek		92
Uçkur	3	71
Bürüncük gömlek	6	616
Ustalık makrama		160
Cedid cudi sarık	18	2700
Yeşil Londra çuka zira	20/60 μισό	1200
Koka ve...		150
Elvan Londra'dan çuka zira	72,5/105	7612
Masdar alaca tob	3	93
Kebir fincan	226	226
Fagfurı gülabdan		80
Beyaz kiyem hani dülbend tob	1,5	300
Hirre		30

Def'a ...		11
Vezne		50
... kayıdı		195
Yazı kayıdı		660
Elvan çizme	37	2220
Babuç ve mest	102	3366
Asel-i mum	23	690
Asel-i kurs	24	522
Çatki	3	472
Şeker kilime	8	208
Tüfeng	1	500
Sim kantar	5	655
Terlik		58
Sepet sanduğu		200
Kutular		25
Hırdavat		100
... hırdavatıla		360
Fagfurı tabak	2	850
Def'a bakir ...	20,5	922
Nisf hissa kayık		1000
Tamamlık buğday muzur	3	1800
Yulaf muzur	3	135
Arpa muzur	4	460
... nam mahallede nisf değirmen ... ve bahçe ve haneler ve tarla çiftlik		9000
Öküz reis	3	675
Kovan ...	70	1575

İnek ma'a buzağı reis	5	675
Kiğ reis	100	1575
Bargir reis	1	675
Defteri mucebince zimmimet olan		84608
Sahh el baki		184595
Minha'l-ihracat		
Techiz ve tekfin		400
?		1600
Deyn müşbit Suleyman Beşe		6750
Zevce-i mezbureye mehr-i mueccel için ... müşbit olub ...		
Resm-i kısmet		2600
Kâssamiye		1500
Harc ...		600
Hudammiye ve ihzariye		400
Kâtibiye		400
Dellaliye		980
Harc ... guruş ... Ağa		6228
Tahsil-i amm için harc mubaşır ve kapu harc ...		5000
... efendi Mehmed efendi ve deyn müşbit		2925
Zevce-i mezbureye yirmi beş bin akçe mehr-i mueccel için Moho nam karye yetmiş beş ...		
... Mehmed deyn müşbit		2250
Deyn müşbit ...		3150
Mağar efendi zevcine deyn müşbit		675
Dayi ... mezbur Hasan Beşe'ye deyn müşbit şahadet Elhaç Osman ve Elhaç Yusuf Efendi	404	16680
Yekün ihracat		59590
Sahh el baki		125005

Hissetü'l-zevc 'l-mezbure	15625
Hissetü'l-ibn 'l-mezbure Hüseyin ...	54690
Hissetü'l-hamile zevc 'l-mezbure	54690

Sağire mezbure hissesi ve hissetü'l-hamile mezbure ve ... muhtarı ahz ve kabz atmazdır hisseleri için muhallefâtından alınan ... malum olmak için başka kebir varıldı bakir ... ve sim ... ve kılıç ve tûfeng sağire mezbure için ... eşya.

Σελ 169 του Κώδικα (1^ο έγγραφο) Cemazi-‘yülevvel 1105 [Ιανουάριος 1694]

Medine-i Kandiye mahallâtından [...] mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan Süleyman Beşe'nin veraseti zevce-i metrukesi Ayşe hatun ve sulbiye sağire oğlu Mehmed ve sulbiye kızları Fatma ve Meryem ve Sabiha nam sağire munhasıra olduğu şeran zahir ve mutebeyyin oldukdan sonra verese ve vasi talebile tahrir ve beyne 'l-verese taksim olunan muhallefâtıdır ki hurrire fi evahir şehir Cemazi-‘yülevvel lisene ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Nisf hissa hane der mahalle-i mezbure		1800
Tûfeng ve kure		80
Köhne kapama		40
Köhne şalvar		20
Köhne çakşır		10
Köhne baranı		10
Köhne peşkir		10
Köhne kilim		40
Köhne yorgan		10
Şem'dan		10
Döşek	1	45
Köhne kaliçe		45
Köhne tabe		5
Köhne tas		15

Def'a kabaklı tas		20
Kebir tebsi		100
Sahan	3	30
Lengeri tebsi	3	25
Def'a köhne tabe		15
Tencere ve kabak		45
Def'a tencere ve kabak		25
Köhne ihram		20
Köhne yasdık		5
Leğen ve ibrik		50
Buğday muzur	25	450
Arpa muzur	50	450
Merkeb reis	1	90
Öküz reis	4	675
Kovan	10	225
Bargir reis	1	150
Koyun reis	40	500
İskalani nam karyede harabe hane bir bab		145
Der zimmet-i Ali Odabaşı		990
Yekün		6110
Minha 'l-ihracat		
Techiz ve tekfin		360
Mehr-i mueccel zevce-i mezbure		1500
İhzariye ve harc mütefferik		400
Resm-i kısmet ve kâssamiye		200
Kâtibiye ve hudamiye		50
Yekün		2510

Sahh ‘l-baki ul-taksim beyne ‘l-verese	3600
Hissetü’l-zevc	450
Hissetü’l-ibn	1260
Hissetü’l-bint	630
Hissetü’l-bint	630
Hissetü’l-bint	630

Müteveffa-yı mezburün mezruatı dahil-i hesab değildir buğday ve şair ve sairî ... malum oldukda ... olmak üzere hariç ez hesabdır paha takdir olunmadı

Σελ 169 του Κώδικα (2^ο έγγραφο) Cemazi-‘yühür 1105 [Φεβρουάριος 1694]

Medine-i Kandiye muzafatından Pedye nahiyesine tabi Varvaro⁷⁴ nam karye sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan uzun Mehmed Beşe nam muteveffanın veraseti sulbiye kızı Gülistan ile ammisi oğlu Receb munhasır olduğu şeran zahir ve mutebeyin oldukdan sonra beyan olursa tahrir ve taksim olunan muhaleffatı defter olındı hurrire fi Cemazi-‘yühür lisene hamis ve mi’e ve elf.

	Aded	Meblağ
Hane der karye-i mezbure		900
Sim ketan		800
Tüfeng		400
Bargir		1000
Katır	2	1000
Merkeb	4	400
Öküz	8	2250
Domuz	2	450
Koyun ve keçi ve kuzu	120	2500
Sim hançer		405

⁷⁴ Η σημερινή ονομασία του χωριού είναι Μυρτιά. Ανήκει στο δήμο Αρχανών – Αστερουσίων της επαρχίας Πεδιάδος.

Ustura		24
Sahan	2	20
Tas		5
Tencere	2	100
Tabe		50
Kazgan	2	370
Balta ve kazma		30
Kovan	100	2200
Kantar		10
Bakrac		50
Köhne zipun	3	6
Köhne gömlek	2	40
Mai şalvar		20
Kapama köhne	2	25
Koka		20
Köhne dolama		100
Mai mulevin	4	80
Köhne çakşır		20
?		15
Köhne kaftan		10
Köhne kürk		50
Köhne ... çakşırı		20
Köhne çuka serhatı		40
Orak		40
Def'a kebir kazgan		180
Buğdayı muzur	?	540
Arpa muzur	40	360

Böğrölce		225
Bok sahan		100
Kub	30	675
Eğer ma'a üzengi		200
Hamail		775
Oren ve keraste		450
Mengene		100
Ekilmiş		1800
Tarla muzur	60	9000
Bağı dönüm	4	675
Reb bahçe		450
Nakdi		2655
... olan		2450
Yekün		34870
Minha 'l-ihracat		
Ağa'ya ihzariye ma'a harc mütefferik		2400
Ücret Mubaşır Ağa		1000
Resm-i kısmet ve kâssamiye		1045
Kâtibiye ve hudamiye		200
Yekün		4645
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		30225
Hissetü'l-bint		15112
Hissetü'l-ibn		15112

Medine-i Kandiye mahallatından [...] bundan akdem vefat olan Arife bint Mehmed nam hatunun veraseti suduruna sağire oğlu Mehmed munhasıra olduğu şeran zahir ve mütehakkık ... sağire mezbure ... için kibel-i şerden vasi nasb ve tayin olunan ... mezburenin ... karındaş İbrahim sulbiye talebile tahrir olunan ... sağire-i mezbure vaki mukadem vefat eden babası Hacı Ahmed'den ... munhasır olduğu dir min Receb-ul-ahır lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Mahalle-i mezburede fevkanı dukkâmı hane (esedi)		100
Sim kemer kuşak		15
Def'a kolan kuşak		15
Sim bıçak		3
Altun gerdan inceli		20
Altun kub		5
Altun hatem	2	10
Sahan bakir	9	8
Küçük lengeri	4	1
Sağir tabe		1
Def'a lengeri	3	1,5
Kefgir kepçe		0,5
Tencere	3	8
Sağir ve kabir tas		2
Sabun def'a	5	1
Döşek yuzu		1
Çarşeb	6	10
Makad ve yorgan		5
Leğen ibrik		3,5
Tebisi		3,5
Köhne ihram		57

Yorgan başı		119
Def' a yorgan		120
Sim bozuk	3	1
Kâne kürdan gülbeden		7
Seccade		89
Def' a seccade		40
Def' a seccade		60
Kırmızı kilim		95
Alaca kilim		73
Köhne ihram		31
Köhne sanduk		70
Minder köhne		40
Def' a minder		102
Def' a minder		96
Döşek		200
Yasdık		71
Def' a yasdık	2	70
Def' a yasdık		74
Def' a yasdık	2	70
Def' a yasdık		39
Def' a döşek		186
Çarşeb		56
Def' a çarşeb		40
Def' a çarşeb		25
Bez makad		38
Def' a makad		181
Hammam rahtı		89

Müsteamal ferece	565
Boğça	25
Harir kaftan	335
Def'a kaftan ve ... ve gömlek	660
Atlas kaftan	425
Köhne terpoş	100
Köhne don	20
Makrama	39
Ham harir	167
Mısır alacası	30
Kara kılıç	35
Fincan ma'a koka	90
... müstemaal	38
Kantar	24
Vezne	30
?	155
Sepet sanduğu	61
Feraş	27
Mercan ma'a kutu	94
?	62
Sim kuşak	153
Mor yasdık müsteamal	7
Kebir tencere	305
Göğüm bakir	200
Def'a göğüm	100
Şem'dan	36
Tuc hovan	60

Tebzi	70
Kebir sini	245
Sađır leđen	70
Def'a leđen	165
Def'a leđen	40
Balta	34
İbrik	89
Hammam tas	51
Tencere	110
Def'a tencere	89
Sacayađı	41
Sađır tas	31
Sađır tencere	45
Sađır sahan	80
Lengeri	125
Kefgir maa kepçe	29
Kömür	57
Revgan-ı zeyt	65
Kandil	11
Kemer def'a	31 22
Köhne sanduk	12
Keten tarađı	31
Fıraş mebruk	19
Velense	19
Baruk	42
Etmek tahtası	15
Def'a tahta	5

... ma'a hırdavat		71
Köhne hasır		41
Minder ma'a tekne		14
Def'a hasır		33
Tahta ayağı		17
Sağır küb		4
Kebir küb		40
Şepet		4
Revgan-i sade	204	57
Soğan	730	250
Nakdi şiringa altun		26
Yıldız altunı		20
Bal ma'a ... akçe		1450
Yekün		
Esedı		380
Bal mikdarı		9827
Minha 'l-ihracat		
Techiz ve tekfin		450
?		900
Resm-i kısmet ve kâssamiye		16
Harc-ı ... hudammıye		5
Dellalıye		200
Hamiliye		60
Yekün	Esedı 21	1610
Sahh el-baki		
Esedı		359
...		8217

... mezbure İbrahim Çelebi ahz ve kabz etmiştir... l-mezbure

Σελ 182 του Κώδικα

1 Muharrem 1105 [2/9/1693]

Medine-i Kandiye mahallatından Vezir-i camii mahallesi⁷⁵ sakinlerinden iken bundan akdem vefat olan Sefire bint Şahin nam mutevaffanın veraseti zevce-i metrukesi ile hediye sağire kızı Hevva ve validesi Hadice hatun ... karındaş Hüseyin munhasır olduğu şeran zahir ve mutebeyyin oldukdan sonra beyne 'l-verese tahrir ve taksim olunan metrukâtıdır ki zikr olunur hurire fi gurre-i Muharrem lisene hamis ve mi'e ve elf.

	Aded	Meblağ
Hane der mahalle-i mezbure		15000
Altun küpe çift	1	1001
Altun bozuk	1	210
Sim bilezik	1	541
Sim ok kolan kuşak		1450
Def'a sim ok kuşak		301
Sim küpe	1	100
Sim bozuk	3	72
Müsteamel meviş çuka ferece		1670
Müsteamel mor telli kaftan		1690
Al-zal kaftan		240
Atlas zibun		515
Müsteamel yeşil telli kaftan		710
Terpoş sirma		450
Köhne terpoş		50
Sirmalı ...		730
Def'a ...	1	300

⁷⁵ Η σημερινή συνοικία του Αγίου Τίτου.

Sirmalı makrama		300
Münekkeş makrama		301
Şerbeti makrama		150
?	2	595
Kapama kaftan		111
Köhne sade kaftan		33
Köhne zıibun		60
Don	2	180
Gömlek		150
Def'a gömlek		117
Köhne yorgan		150
Çarşaf	2	810
Döşek yuzu		300
Yuz yasduğu		41
Köhne üstalık makrama		50
?		299
Def'a makrama		30
Mor telli ...		146
Çarşaf ketanı		51
Kutu		15
Örek		91
Babuç mest		126
Peştemal		226
Köhne kadife kaftan		315
Münekkeş yasdık yuzu		170
Def'a çarşef		230
Def'a çarşef		206

Def'a köhne babuç		30
enber	4	140
Def'a peřtemal		40
Nakd bulunan		5400
Yekün		36108
Minha 'l-ihracat		
İskat salvan Ali tarık ul-vasi		1880
Resm-i kısmet ve kâssamiye		900
Kâtibiye ve ihzariye		380
Dellaliye		460
Yekün		3620
Sahh 'l-baki ul-taksim beyne 'l-verese		32477
Hissetü'l-zevc		8121
Hissetü'l-bint		16242
Hissetü'l-amm		5414
Hissetü'l ...		2707

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

A

Abas	Χοντρό μάλλινο ύφασμα
Aded	Κομμάτι
Ağaç	Δέντρο, ξύλο, ξύλινος
Akreb saat	Ρολόι χεριού
Alaca	Είδος βαμβακερού ή μεταξωτού πολύχρωμου υφάσματος
Alef	Βρώμη
Altun	Χρυσός
Arpa	Κριθάρι
Asel	Μέλι
Asel-i gömeç	Κηρήθρα μελιού
Asel-i mum	Κερί μέλισσας
Atlas	Ατλάζι, ύφασμα ολομέταξο, σατέν
Ayna	Καθρέφτης

B

Bahçe	Κήπος
Bakır	Χάλκινος
Bakraç	Χάλκινος κουβάς
Balmumu	Κερί μέλισσας
Balta	Μπαλτάς, τσεκούρι
Barani	Πανωφόρι για την βροχή
Bardak	Ποτήρι
Bargir	Μουλάρι
Beledi	Τσίτι
Beygir	Άλογο
Bıçak	Μαχαίρι
Bint	Κόρη
Birinc	Μπρούτζος, μπρούτζινος
Boğça	Μπόγος
Böğrülce	Μαυρομάτικα φασόλια
Börek tebsisi	Ταψί για μπουρέκια
Buğday	Σιτάρι
Bürüncük	Μεταξωτό
Buzağı	Μοσχάρι

C

Cedid	Καινούριος
Cilali	Γυαλιστερός
Cilbend	Χαρτοφύλακας

Ç

Çakşır	Ανδρικό σαλβάρι
Çanak	Τσανάκα, γαβάθα
Çarşaf	Σεντόνι
Çarşeb	Σεντόνι
Çatki	Επίδεσμος που δένεται γύρω από το κεφάλι
Çintıyan	Σαλβάρι
Çizme	Μπότες
Çorab	Κάλτσες
Çuka	Τσόχα
Çuval	Τσουβάλι

D

Dana	Απογαλακτισμένο μοσχαράκι
Değirmen	Μύλος
Dellaliye	Αμοιβή μεσίτη, δημόσιος κήρυκας
Der zimmet	Χρωστούμενα
Destar	Μαντήλι
Destere	Πριόνι
Deyn müşbit	Αποδεδειγμένο χρέος
Dolama	Είδος πανωφοριού, μανδύας
Don	Βράκα
Dönüm	Στρέμμα
Döşek	Στρώμα
Döşeme	Έπιπλα
Dukkân	Μαγαζί

E

Eđer	Σάγμα
Elvan	Πολύχρωμος
Entari	Αντερί, είδος μακρού χιτώνα από λεπτό ύφασμα
Escar zeytun	Ελαιόδεντρα

F

Fağfur	Κινέζικη πορσελάνη, πορσελάνινοσ
Fener	Φανάρι
Ferace	Φερετζές, γυναικείο ποδήρες πανωφόρι με φαρδιά μανίκια
Fes	Φέσι
Fıraş	Κρεβάτι

G

Gerdan inceli	Περιδέραιο με μαργαριτάρι
Gırar	Σάκος που έβαζαν τα παπλώματα
Gömlək	Πουκάμισο
Güğüm	Κανάτα
Güldan	Ανθοδοχείο
Guruş	Γρόσι

Η

Haddamiye	Έξοδα υπηρέτη
Halic	Βαμβάκι
Hamail	Ζωνάρι για το ξίφος
Hamam döşemesi	Ταπετσαρία χαμάμ
Hamam rahtı	Έπιπλο χαμάμ
Hancer	Χαντζάρι
Hasır	Ψάθα
Hatem	Δαχτυλίδι
Havan	Γουδί
Hınta	Σιτάρι
Hırdavat	Μικροαντικείμενα
Hisse	Μερίδιο

İ

İbn	Γιος
İbrik	Μπρίκι
İhram	Μάλλινο στρωσίδι ή κλινοσκεπάσμα
İhzariye	Έξοδα κλητήρα
İnci	Μαργαριτάρι
İnek	Αγελάδα
İskemle	Σκαμνί

Κ

Kadife	Βελούδινος
Kaftan	Καφτάνι, μακρύ παλτό σαν ρόμπα
Kaliçe	Χαλάκι
Kalkan	Ασπίδα
Kandil	Καντήλι
Kantar	Ζυγαριά
Karama	Είδος πανωφοριού ή μανδύα
Karga logün	Μείγμα από ελιά
Karye	Χωριό
Kâse	Πορσελάνινο ή γυάλινο δοχείο, λεκάνη, μπόλ
Kaşıklar	Κουτάλια
Katır	Μουλάρι
Kavuk	Κάλυμμα κεφαλιού
Kayış raht	Λουρί ιπποσκευής
Kazgan	Καζάνι
Kebe	Κάπα
Kebir	Μεγάλος
Keçe	Κετσές
Kefçe	Κουτάλα
Kefgir	Σουρωτήρι
Keraste	Ξυλεία
Kerrake	Είδος λεπτού μανδύα
Keten tarağı	Καλάμι ύφανσης
Kezme	Ψαλίδα
Kılıç	Σπαθί, ξίφος
Kilim	Κιλίμι
Kilit	Κλειδαριά
Kısrak	Φοράδα
Kömür	Κάρβουνο
Kovan	Μελίσσια
Koyun	Πρόβατο
Küp	Πιθάρι
Kure	Χυτήριο
Kürek	Φτυάρι
Kuşak	Ζώνη
Kutu ma'a fincan	Κουτί με φλιτζάνια

L

Leğen	Μπακιρένια λεκάνη για νίψιμο
Lengeri	Μεγάλο χάλκινο πιάτο ή δίσκος
Lüle	Λουλάς, η εστία του ναργιλέ

M

Mahalle	Συνοικία
Mai	Μπλε
Mak'at	Επίστρωμα μιντεριού
Makrama	Πετσέτα
Mangal	Μαγκάλι
Matara	Μεταλλικό δοχείο νερού
Mengene	Πιεστήρι για σταφύλια ή ελιές
Menzil	Οικία
Mercan	Κοράλι
Merkeb	Γάιδαρος
Meşin	Κατεργασμένο δέρμα προβάτου
Meviş	Κυματιστός
Mikraz	Ψαλίδι
Minder	Στρώμα που χρησίμευε ως ανάκλιτρο
Minha'l-ihracat	Αφαιρούμενες δαπάνες
Mısır hasırı	Αιγυπτιακό χαλί
Mor	Μωβ
Münekkas	Κεντημένος
Müsta' mel	Μεταχειρισμένος

N

Nakd akçe	Ακτσέδες σε μετρητά
Nefti	Λαδί
Nimten	Κοντό πανωφόρι
Nısf	Μισός

O

Orak	Δρεπάνι
------	---------

Ö

Öküç	Βόδι
Örek	Πλεκτό

P

Pabuç ve mest (μπότες)	Σετ από εσωτερικές μπότες και εξωτερικά παπούτσια
Perde	Κουρτίνα
Peştahta	Πάγκος που χρησίμευε και ως γραφείο

R

Raht	Ιπποσκευή
Reb bahçe	Σπίτι με κήπο
Rehavi	Κουτί με μουσικό όργανο
Reşme	Χαλινάρι
Resm-i kismet	Φόρος διανομής
Revgan-i sade	Βούτυρο για μαγειρική
Revgan-i zeyt	Ελαιόλαδο

S

Saat	Ρολόι
Sagir	Μικρός, ανήλικος
Sağrı	Σαγρές, τραχύ ύφασμα από δέρμα ζώου
Sahan	Χάλκινο πιάτο φαγητού, σαγάνι
Sakal tarađı	Χτένι γενειάδας
Samanlık	Αποθήκη για ζωοτροφές
Sandık	Σεντούκι
Sarık	Σαρίκι
Seccade	Χαλί προσευχής
Sepet sanduđu	Κιβώτιο πλεκτό σαν καλάθι
Sepet	Καλάθι
Serhati	Ταξιδιωτικό ρούχο των κυβερνητικών αξιωματούχων
Silah	Όπλο
Sim	Ασημένιος
Sini	Στρογγυλό χάλκινο ταψί
Sof	Ύφασμα κατασκευασμένο από τρίχες αιγών ή καμήλων
Sođan	Κρεμμύδια

Ş

Şal	Σάλι
Şalvar	Σαλβάρι, φαρδύ παντελόνι
Şem'dan	Κηροπήγιο
Sepet	Καλάθι
Sepet sanduđu	Κιβώτιο πλεκτό σαν καλάθι
Şerbet	Σερμπέτι, ζαχαρούχο αρωματικό δροσιστικό ποτό
Şiker	Κυνηγετικός σκούφος
Şiker bent	Ζώνη για το κυνήγι
Şiş	Σούβλα

T

Tabanca	Πιστόλι
Tabe	Τηγάκι
Tahta	Ξύλινος
Tahta ayađı	Βάση για πλάκα ή πίνακα
Taksim	Διανομή
Tarak	Χτένα
Tarla	Χωράφι
Tas	Μεταλλικό πλατύστομο κύπελλο
Tebzi	Ταψί
Tekne	Σκάφη για πλύσιμο
Tekne	Σκάφη για πλύσιμο
Telli	Διακοσμημένος, χρυσοποίκιλτος
Tencere	Κατσαρόλα
Terazi	Ζυγαριά
Terlik	Παντόφλες
Terpođ	Λευκό κάλυμμα κάτω από το φέσι για τον ιδρώτα
Tespih	Κομπολόι
Tozluk	Γκέτα, περικνημίδα
Tüfenk	Τουφέκι
Tuman	Φαρδύς
Tutun	Καπνός
Tutuncu kileri	Αποθήκη καπνοπωλείου

U

Uçkur	Βρακοζώνη
Ustura	Ξυράφι

Ü

Üzengi	Αναβολέας
Üzüm	Σταφύλια

V

Velençe	Είδος χοντρής μάλλινης κουβέρτας, βελέτζα
Verese	Κληρονόμοι
Vezne	Ζυγαριά

Y

Yağmurluk	Αδιάβροχο πανωφόρι
Yasdık	Μαξιλάρι
Yorgan	Πάπλωμα
Yulaf	Βρώμη
Yüzük	Δαχτυλίδι

Z

Zevce	Σύζυγος
Zibun	Ζιπούνι, είδος πουκαμίσου ή ζακέτας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Barkan Ö. L., “Edirne askerî kassâmina ait tereke defterleri”, *Tarih Belgeleri Dergisi*, III/V-VI, Ankara 1993

Cemal Kafadar, “A History of Coffee”, ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο Economic History Congress XIII, Buenos Aires 2002

Charlotte Jirousek: “The Transition to Mass Fashion System Dress in the Later Ottoman Empire”, στο: Donald Quataert (ed), *Consumption Studies and the History of the Ottoman Empire, 1550-1922: An Introduction*, University of New York 2000

Demircioglu Sezgin, *615 Numaralı İstanbul Askerî Kassâm Defterinin Degerlendirilmesi (H.1205-1206 / M.1790-1791)*, İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans tezi, İstanbul 1999

Faroqhi Suraiya, *Men of Modest Substance: House Owners and House Property in Seventeenth century Ankara and Kayseri*, Cambridge University Press 1987

Faroqhi Suraiya, *Approaching Ottoman history: an introduction to the sources*, Cambridge 1999

Faroqhi Suraiya, *Κουλτούρα και καθημερινή ζωή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: από τον Μεσαίωνα ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα 2000

Faroqhi Suraiya, *Animals and People in the Ottoman Empire*, Istanbul 2010

Karababa Eminegül, “Investigating early modern Ottoman consumer culture in the light of Bursa probate inventories”, *Economic History Review*, 65, 1, 2012

Καραντζίκου Ελένη – Φωτεινού Πηνελόπη, *Ιεροδικείο Ηρακλείου, Τρίτος Κώδικας (1669-1673 και 1750-1767)*, επιμ. Ελισάβετ Ζαχαριάδου, Ηράκλειο, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 2003

Kuru Levent, *29 Numaralı Edirne Şer'iyе Sicili*, Edirne 2006

Öztürk Sait, *Askerî Kassâm'a Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, İstanbul 1995

Pakalın M. Zeki, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, İstanbul 1993

Σπυρόπουλος Γιάννης, *Κοινωνική, διοικητική, οικονομική και πολιτική διάσταση του Οθωμανικού στρατού: οι γενίτσαροι της Κρήτης 1750-1826*, Διδακτορική Διατριβή Πανεπιστημίου Κρήτης 2014

Uzunçarsılı İ. Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teskilatı*, Ankara 1988

Γερασίμου Μαριάννα, *Η οθωμανική μαγειρική*, Αθήνα 2004

Zengin Ahmet Fevzi, *4/446 Numaralı Ser'iyeye Siciline Göre Üsküdar'da Ekonomik ve Sosyal Hayat*,
Marmara Üni. Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans tezi, İstanbul 1998

ΛΕΞΙΚΑ

Redhouse's Turkish Dictionary, Oxford University, 2000

Χλωρός, Ι. Λεξικόν Τουρκο-Ελληνικόν, Κων/πολη 1899 – 1900